

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Dispvatio VII. De Officiis Iustitiæ Distributivæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

DISPUTATIO SEPTIMA.

De Officijs Iustitiæ Distributivæ.

QUÆSTIO I.

De Acceptione Personarum, signanter circa distributionem Officiorum secularium.

Quid Acceptio personarum.

Quæ ad illam requiruntur.

An in Deo locum habeat.

IUSTITIA distributiva potissimum versatur in distributione Officiorum publicorum, tum secularium, tum spiritualium seu Ecclesiasticorum, & communium onerum, uti vestigalium seu tributorum impositione. Contra eandem peccatur personarum acceptione. Quæ committitur, quando quis in honorum vel onerum distributione, quam facere tenetur juxta merita aut certas conditiones eorum quibus sit distributio, non respicit ad merita vel causam, sed ad personam, id est, ad aliquam conditionem personæ, quæ non est consideranda in tali distributione.

Ex quo intelligitur duo requiri ad hoc vitium. Primum, ut is qui distribuit sit obligatus, ista dona inter personas distribuere juxta proportionem meritorum aut certarum conditionum; sive talis obligatio oriatur ex jure naturæ aut positivo, sive eam ipse distribuens sibi imposuerit. Ita si quis ludos institueret, propositis & promissis victori certis præmijs, & postea non daret præmia victori, sed amico aut non promerito, diceretur acceptio personarum.

Secundum est, ut in distributione non attendatur qualitas vel conditio attendenda, sed aliqua, quæ hic ad rem nihil faciat, & ob quam non censetur quis dignus aut magis dignus tali distributione: Veluti si Prælati aut Princeps prætermittis magis qualificatis conferat officia minus dignis aut certè indignis, eò quod hi sint consanguinei, offerant munera &c.

Hinc colligitur in Deo locum non habere acceptionem personarum: nam in ordine ad dona gratiæ non subiecta merito non habet debitum, sed liberaliter pro nutu suo ea distribuit, licetque ipsi quod vult facere, hunc eligendo, alterum relinquendo &c. immo interdum majori gratiæ magis indignum prævenit, ut ostendat quàm gratuitum sit donum, alijve de causis. Et si ne quidem in distributione omnino gratuitorum respiciat personam, an scilicet sit Judæus vel Gentilis, Hispanus vel Gallus, sed alias rationabiles causas, omni generi personarum bene esse volens. Quo sensu

accipi potest illud quod Petrus occasione vocationis Cornelii Gentilis dixit *Act. 10. In veritate comperi, quia non est personarum acceptio Deus, sed in omni Gente eua operatur justitiam acceptus est illi.* In iudicio verò seu in ordine ad reddendam gratiam pro gratia, id est, præmia pro meritis, aut è contra pœnas pro demeritis, non est acceptio personarum apud Deum, ad *Rom. 2.* sed ibi servat proportionem debitam justitiæ distributivæ, ut qualis est proportio inter merita aut demerita singulorum, talis sit inter præmia & supplicia.

Porro acceptio personarum juxta communem sententiam est peccatum mortale ex genere suo, veluti repugnans virtuti graviter obliganti. Quæ tamen in re est attendenda ratio debiti, quæ interdum est justitiæ commutativæ, interdum legalis, aut alterius virtutis. Videri possunt dicta *Traict. de Virtut. Cardinal. disp. 4. q. 2.*

Ipsa autem præcipue locum habet in quintuplici bonorum genere. Primum, in distributione juris, quam facit iudex, dum partibus jus dicit: cum enim jus sit quoddam bonum commune distribuendum partibus, si iudex aliquid respiciat præter causarum merita, peccare dicitur vitio acceptionis personarum, etsi non sine violatione justitiæ commutativæ. Immo acceptio personarum sic dicta est phrasi desumpta ex Hebræis, quibus iudices accipere vel sumere faciem, vel respicere in faciem hominis dicuntur, qui propter qualitatem in eò vilam, v.g. potentiam, divitias, consanguinitatem &c. sic eum verentur aut amant, ut propterea in recto à iudicando desistant. Quare & Syrus ad *Rom. 2.* loco acceptionis personarum vertit, *acceptio facierum.* Ad quæ non solum fit, quando in ferenda sententia respicit v.g. amicitiam vel potentiam personæ postposita æquitate causæ, sed etiam quando differt causas pauperum, ut divitum causas expediat. Item quando concedit terminum longiorem ad probandum, posito quòd urgent que sit par ratio. Verum de Iudicijs *disp. præc.* actum est. Secundò, habet locum in conferendis beneficijs secularibus, ut consulis, prætoris, & similibus, Tertio in collatione beneficiorum, & in electionibus & præsentationibus ad illa: si enim in illis actibus consideretur consanguinitas, amicitia, vel quid simile, & non dignitas personæ, ita ut digniori præferatur indignus, committitur acceptio personarum. De quo postea. Quarto in oneribus distribuendis, quæ ita debent distribui, ut pauperes

pauperes non graventur præ divitibus, immo non equaliter cum illis. De quo *quæst. ult.* Quintò in exhibendo honore & reverentia.

4. Notanda circa Exhibitionem honoris.

Excellentia porrò ob quam honor deferretur, consistit potissimum in virtutibus & sapientia, tum etiam in potentia. Unde maxime honorandi sunt sapientes & virtuosus, dein potentes, ut principes, post hos parentes veluti secundaria nostri esse principia, senes, denique divites, quatenus divitiarum sunt instrumenta bonorum operum, adeoque non spectantur præ se divitiarum (quæ nullum speciale honorem merentur, uti nullam excellentiam creaturæ rationali propriam per se habent) sed quòd dives possit iis bene uti, & ad hoc invitetur honoris exhibitione. Alioquin in ijs quæ fidei JESU CHRISTI seu religionis Christianæ sunt, aut confessibus Ecclesiasticis (à fortiori idem locum habet in assumptione ad ministeria seu gradus Ecclesiasticos) divites præferre pauperibus, præsertim cum horum contemptu, est acceptio personarum graviter reprehensa *Jac. 2.* de qua nil superest dicendum.

An dives pauperi præferri possit.

5. Quale peccatum assumere indignos ad officia secularia.

Solutio restat hæc quæstione discutenda acceptio personarum circa distributionem officiorum civilium seu sæcularium. Certum autem in primis est apud omnes, quòd eligere ineptum seu indignum sit intrinsecè malum & peccatum mortale, in primis contra fidelitatem, quam gubernator reipublicæ debet, ut eam prudenter & debito modo administret, quod non fit eligendo ministros indignos, ex quorum electione innumera mala in republica procedunt. Est etiam contra justitiam commutativam, quæ ex officio gubernator obligatur reipublicæ ad ejus mala præcavenda, & impedienda, atque adeò multò magis ad non cooperandum positivè, ut sequantur. Quare tenetur ad restitutionem pro danno illo, quod reipublicæ ex tali electione, obvenit. Habet autem locum hæc doctrina, non solum in supremo Principe eligente, sed etiam in alijs, qui potestate ab ipso accepta eligere possunt: non enim accipiunt potestatem, nisi eligendi eo modo, quo Princeps eligere deberet, à quo potestatem & commissionem accipiunt. Similiter hæc obligatio est in eo, qui jus aut facultatem habet resignandi officium publicum in favorem tertii. Nec sufficit, quòd non sciatur positivè alter esse indignus: sed debet positivè inquiri seu sciri idoneitas personæ, attentà muneris qualitate & sine.

Sive assumens sit Princeps supremus, sive inferior, etiam resignans.

6. Immo juxta receptam DD. Sententiam præferendus est dignior.

Sed quæstio est, an inter dignos sit præferendus dignior? Et quidem sententia satis communis *Lessii*, *Malderi* & aliorum Doctorum affirmat, ut proinde in officio gravis momenti, v.g. judicis, gra-

viter peccent electores aut principes secus faciendo. Fundatur primò in eo, quòd officia sint bona communia reipublicæ distribuenda inter membra juxta proportionem meritorum seu qualitatum. Verùm ad hoc alii respondent, non esse communia, quasi singulis competat aliquod jus, ut ipsis dentur, sed ad summum, ne dentur alijs. Sunt etenim hæc officia instituta in subsidium principis & in commodum ac bonam administrationem reipublicæ; quæ si posset sine adjutorio aliorum officialium à Principe regi, non deberent ulli necessariò assumi. Sicut curam habens colendi vineam, debet, si solus non possit colere, adhibere alios cooperarios citra aliquam obligationem erga eisdem vel jus in ijs residens. Quamvis de facto bonus Princeps in collatione officiorum etiam consideret merita, & pariter hæc ita compensare studeat. Quamvis etiam si instar præmii proponeretur officium conferendum per concursum, deberetur ex justitia magis idoneo.

Quorumdam probatio discutitur.

Fundatur II. in eo, quòd saltem sit obligatio ex genere gravis fidelitatis erga reipublicam, quæ non solum tenetur ejus damna impedire, sed etiam commoda, quantum convenienter seu facile potest, promovere. Quemadmodum infideliter ageret & peccaret œconomus, qui in conducendis operarijs spectaret solum promotionem amicorum & consanguineorum relictis melioribus.

Alia probatio.

Nihilominus oppositam sententiam non improbabiler tradunt Varii, quos sequitur *Lugo d. 34. sect. 2.* eò quod obligatio gravis non videatur satis efficaciter posse probari, dicendo non cenferi se Principes obligasse ad exactissimam curam ac diligentiam hæc in parte ad promovendum bonum quantum commodè potest, exemplo ceterorum contractuum aut quasi contractuum, præsertim qui cedunt in utriusque commodum, v. g. in famulo, ad vercatò, medico &c. Unde & œconomus satisfacit, si faciat, quod ipse dominus faceret; qui utique per se ipsum non semper eligeret famulos aut operarios optimos, experientiâ teste, sed interdum prudenter eligit bonos & dignos, sive ad petitionem amici, sive ob alia privata merita. Ita *Lugo* & satis probabiliter. Addit tamen quoad praxim id parum referre: eò quòd (quidquid sit de raris vicibus) nihilominus cõmuniter seu regulariter quærendi & eligendi sint digniores. Tum ne aliàs passim subreant cum maximo reipublicæ damno inepti, prout experientia docet: cum etiam dum dignissimi quæruntur, advertat interdum postea elector se esse deceptum. Tum ne si communiter relinquuntur magi idonei, grave patitur reipublica detrimentum, dum sic languent studia, torpent ingenia, fovetur

7. Opposita sententia speculative non improbabilis.

Quid præfere censendum.

ambitio, aliaque innumera vitia passim succrescunt. Itaque attendere debent Principes & electores practice loquendo, ut si non solum commoda reipublicae promoverent (quod sane ipsis cordi esse oportet) sed etiam damna vitare cupiant (ut ex justitia tegetur) & tendant providere locis, non personis, juxta quod secundum Deum omnibus pensatis censetur magis expedire honore reipublicae. Ideoque merito nonnullis in locis Electores adstringuntur juramento solemniori ad electionem dignissimi.

8.
Venditio officiorum quam perniciofa.

Petes, an Princeps possit vendere officia plus offerenti? Resp. indubie proxima istam esse pestiferam & valde perniciosam reipublicae: cum sic non solet attendi dignitas, sed pecunia, quae suppleat quod sufficientiae deest. Unde ulterius fit, partim in reipublicam passim irreperere ineptos & iniquos judices, aliosque Officiales, qui non ad utilitatem reipublicae, sed ad proprium quaestum munia exercent, aut justitiam venalem habeant, recuperandum in iniquo honore seu extorsione, quod pro officio dedunt: partim languere studia virtutum, & plura alia mala consequi. Ideoque merito jure Caesareo (et si non ita usu recepto) prohibentur officia vendi, *Novella 8. in Praefat. c. 1.*

9.
An sit intrinsece mala.

Nihilominus si salvis conditionibus in assumptione personae ad officium ex justitia ac fidei respectandis, venderetur interdum officium, non apparet id ex natura rei intrinsece malum; ut recte *D. Thomas Opusc. 21. ad Duceffam Brabantiae* & alii passim. Varia siquidem sunt in officio consideranda. Et in primis obligatio & onera annexa officio vendi non possunt: nullus enim potest alteri vendere onus, quod ipse debeat subire, quia hoc quilibet magis optat a se excutere & redimere, quam per se spectatum emergere. Similiter nec stipendium operario annexum & commensuratum: quia hoc ex justitia debetur illi, eo ipso quo opus alteri imponitur, & ab eo suscipitur. Confirmatur: quia nemo potest operario vendere laborem ipsius, neque justum laboris stipendium. Dignitas autem seu eminentia, quae consequi solet auctoritatem seu potestatem, vendibilis est. Illa enim solet valde inter homines pecunia aestimari & compensari. Unde care subinde venduntur dominia, et si exiguae utilitatis, ob titulum, atque ad carius, quo titulus est magnificentior. Excessus quoque quo stipendium superat aestimationem oneris officio annexi, similiter pretio aestimabilis est: immo posse reipublica aut Princeps istam partem stipendii subducere, ac proinde quando relinquuntur, compensationem exigere. Occasio denique faciendi quaestus medianae officio etiam est pretio aestimabilis. Unde domus ad negotian-

dum opportuna hoc nomine plura venduntur.

QUESTIO II.

Quid Beneficium Ecclesiasticum, quotuplex, quibus modis conferatur, & per quos?

BENEFICIUM Ecclesiasticum communitur hoc fere modo describitur: Jus perpetuum fruendi bonis Ecclesiasticis constitutum ab Ecclesia ad sustentationem propriam clerici ratione officii spiritualis. Quare in beneficio considerandum est primo, ipsum officium seu potestas & obligatio ad functionem spirituales obsequendam; quam consequitur ipsa actualis functio, v.g. lectio horarum, administratio sacramentorum, celebratio missarum &c. Secundum, jus in officio fundatum percipiendi fructus (quod proinde ratione originis & causae inseparabilis est quoque spirituale) ipsaque perceptio fructuum subsequens. Quamvis autem officium sit principale, quod in beneficio reperitur, variaque nomina specialium beneficiorum, v.g. Episcopatus, Praepositura, Cantoria &c. directius importare videantur ipsum officium; quod proinde in recto nomine beneficium importari censet *Wiggers Tr. 7. c. 3. dub. 1.* revera tamen nomen hoc directe importat jus ad fructus juxta communem sententiam: nam ipsum utique directe significari poterat per vocem aliquam ad hoc instituendam seu usurpandam, sic autem significari nomine beneficium, quod idcirco dicitur dari propter officium, communis est sensus, a quo non est ratio recedendi in quaestione de voce. Sic ut proinde etiam Episcopatus, Praepositura, quatenus sumuntur, ut directe significant ipsum officium, & non jus ad fructus, solum sint consequentia beneficia. Inferimus est de sola voce.

Confunditur saepe cum beneficio nomen Praebendae, sumptum scilicet ut significet jus alicujus ad canonicam portionem fructuum sibi praebendam, prout sumitur in *Titulo de Praebendis*: et si interdum significet perceptionem portionis praebendae alio, quam officii spiritualis titulo. Prout bene meritis de Ecclesia, etiam laicis, interdum quaedam praestantur seu praestimonia conceduntur. E contra interdum datur alicui titulus v.g. canonicatus, quantum ad jus habendi locum in choro, & peragendi divina officia, sine praebenda aut perceptione fructuum: et si sic assumpto in canonicum debeat praebenda proxime vacans, ut ex *c. Relatum 9. de Praebendis*, & *Glossa in c. 2. de Concess. Praebend.* tradit *Zoesium in Decretal. Tit. de Praebendis*. Quibus

10.
Quid Beneficium Ecclesiasticum.

Quomodo in Beneficio consideranda.

11.
Praebenda quibus modis accipitur.

tem hæc simul potiuntur, dicuntur Canonici præbendarii.

12. Ex prædicta definitione patet in primis Vicariam temporalem non esse propriè beneficium, defectu juris perpetui, ex sua scilicet institutione. Beneficia autem regularia, etsi pleraque sint ad nutum Superioris amovibilia, id non tam habent ex sua institutione, quam ex conditione personarum regularium, quæ nutu superioris perfectè etiam in hujusmodi subiacent. Quod si beneficia secularia essent ad nutum conferentis amovibilia, desinerent a toto stylo juris (ut Auctores passim notant) propriè esse talia; uti & si Pontifex statueret amovibilitatem alicujus alicuius beneficii. Aliqui tamen aliter de hoc loquuntur. Et quamvis jura non nisi de perpetuis agant, certè parum differrent à ratione beneficii, si & jus & officium quidem ipsum sit perpetuum, etsi non perpetuò seu ad vitam in hoc vel illo.

An in secularibus ad nutum amovibilia snt.

13. Secundò, si jus non sit constitutum auctoritate Ecclesiasticà seu Episcopali, non est verum beneficium, etsi non desit juri annexum officium seu obligatio spiritualis. Prout interdum per testamenta obligantur heredes certis fundationibus factis pro sustentatione clericorum cum onere v.g. missarum, aut alio. Hujusmodi quoque sunt Capellanæ, quæ castrenses vocantur, suntque mera officia, quæ nutu heredum, & non per institutionem Ordinarii acquiruntur. Unde non est annexum illis onus jure seu consuetudine communi impositum beneficiariis dicendi horas Canonicas.

14. Tertiò excluditur Pensio, quæ est jus percipiendi fructus ex beneficio alieno; non enim est naturà suà perpetua, sed extinguitur morte pensionarii, uti usufructus morte usufructuarii. Deinde non datur propter seu in ordine ad officium aut ministerium Ecclesiasticum. Etsi novissimè ex Bulla Pii Papæ apud Navarrum c. 25. n. 122. tenetur clericus Pensionarius (ubi Bulla viget) recitare officium B. Mariæ, sic ut alias fructus non faciat suos. Accedit, quòd pensio laica seu temporalis etiam competit laicis: etsi clericalis seu Ecclesiastica quadret in solum clericum, qualis est quæ supponit statum Ecclesiasticum, v.g. quæ datur clerico pauperi, Parocho seni, vel ratione resignationis, cessionis, compositionis litis. Hæc si non tantum fundetur in statu clericali (uti jam dicta, quæ media dicitur) sed & detur ob officium spirituale, v.g. concionatori, vel adjutori Episcopi aut Parochi, dicitur spiritualis.

15. Beneficium aliud est Regulare, quod Regularibus est adstrictum; supple per fundationem, superiorum Ecclesiæ constitu-

tionem, aut per legitimam præscriptionem, nempe 40. annorum cum bona fide: aliter Sæculare, quòd clericis non religiosis cedit. Quale præsumitur, nisi esse regulare probetur, ex titulis præmissis. Inæque axioma vulgatum, quòd secularia beneficia sæcularibus, regularia Regularibus referuntur. Tamen juxta Lessium c. 34. dub. 2. beneficia curata regularia possunt dari sæcularibus cum consensu monasterii, uti & curata secularia citra dispensationem (quæ in alijs requiritur Pontificia) regularibus. In nonnullis etiam regionibus, præsertim Galliæ, dantur beneficia regularia sine propriæ conditionis immutatione v.g. Abbatia regulares sæcularibus clericis, maxime nobilibus in commendam, seu eis commendantur (quatenus scilicet sine titulo committitur cura & administratio beneficii simul cum fructibus aut eorum parte) non sine gravi interdum damno Monasteriorum vitæque Monasticæ. Prudentius sanè Principes Belgici bono Ecclesiæ consulunt, dum hujusmodi commendas non concedunt, nec ullis nisi profectis dignitates regulares concedunt. De quo Zypars in *Analysi juris Pontif. Tit. de clerico agrotante.*

gulare, aliud sæculare.

In dubio præsumitur sæculare.

Secularia Regularibus & contra qui concedi possint.

Beneficia Regularia in commendam qui dantur.

Beneficia item alia sunt Majora, uti Papatus, Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatia: alia Minora, scilicet prædictis inferiora. Alia curata seu curam animarum annexam habentia, uti Archidiaconatus, Archipræbyteratus, Pastoratus: alia non Curata; qualia præsumuntur in dubio. Alia insuper sunt duplicia, quæ vel sunt curata, vel annexam habent administrationem aut præminentiam singularem; uti sunt Archidiaconatus, Decanatus, præbendura &c. Attendenda autem est consuetudo locorum, ut sciatur, quòd beneficium censetur esse dignitas. Hodie etiam teste Zypao Tit. de Clericis non residet. n. 5. plerique personatus inter simplicia beneficia de consuetudine censentur. Alioquin jure Canonum solet distingui inter dignitatem, personatum & officium, ut dignitas habeat annexam præminentiam cum jurisdictione; personatus verò sine jurisdictione, v.g. honorificum locum in choro, processiones, suffragijs; uti in varijs Ecclesijs Cantoria: officium habeat meram administrationem sine jurisdictione, quale est officium Sacristæ, Thesaurarii. Cetera sunt simplicia, quæ simpliciter instituta ad preces & officia divina sine præminentia vel administratione. Suntque alia collegiatarum Ecclesiarum, alia non collegiatarum.

16. Beneficia, alia majora, alia minor. Alia Curata, alia non Curata.

Alia duplicia, alia simplicia.

Personatus hic plerique inter simplicia beneficia censentur.

Insuper alia dicuntur Manualia, quæ ad nutum conferentis avocari possunt, uti prioratus claustralis: alia non manualia, quæ adimi nequeunt, nisi certis de causis

17. Alia manualia, alia non manualia.

causis à jure permittis, ut regulariter cetera: etiam respectu Pontificis ob ejus absolutissimam potestatem omnia beneficia esse manualia dicit Baldus apud Zoesium Tit. de Præbendis n. 54. Alia sunt patrimonalia, quæ conferenda sunt oriundis patriæ, loco, parochiæ: alia non patrimonalia, quæ etiam exterius conferri possunt. Aliqua denique sunt monocola, quæ pendunt à collatione solius Prælati: cetera non monocola.

Alia Patrimonalia; alia non patrimonalia.

Quid Beneficia monocola.

18. Beneficia acquiruntur potissimum Præsentatione sequente Institutione. Electione.

Aut Postulatione, subsequente confirmatione.

Collatione liberâ.

Quid Collatio liberâ.

Institutio sumpta pro investitura pones quos sit.

19. Quid jus patronatus.

Cujus efficacia.

Quid jus patronatus laici, quibus, quo titulo competat.

Beneficia his potissimum modis acquiruntur. Primò præsentatione (cum qua sæpe confunditur nominatio) seu exhibitione factâ per patronum seu jure præsentandæ gaudentem, sive laicum, sive Ecclesiasticum, ac subsequente institutione per Episcopum aut alium ad quem ipsa spectaverit. Secundò, electione Canonica (quæ fit ab Ecclesiasticis pluralitate suffragiorum designantibus aliquem de corpore suo, præsertim quoad prælaturas) subsequente confirmatione. Tertio, postulatione (quæ fit consentientibus partibus, scilicet tertijs, Capituli seu communitatis, advocando aliquem aliunde, qui non est de corpore, & petendo eum confirmari in prælatura vel dignitate) subsequente similiter confirmatione.

Quartò denique, Collatione liberâ, seu strictè dictâ, quæ donatio dicitur, & solo jure consentientis eidem competente, vel ad ipsum devoluto fit, non prærequisita præsentatione, electione aut postulatione. Generatim autem collatio, uti & institutio, est quævis assignatio beneficii vacantis. Quo sensu vera est Regula I. Juris in 6. Beneficium Ecclesiasticum non potest licet sine institutione Canonica (factâ scilicet ab habente potestatem) observari. Datque jus in se uti præsentatio, electio, postulatio jus ad rem. Aliquando autem sumitur institutio pro deductione in possessionem corporalem beneficii, quæ aliter investitura vocatur, competitque de jure Archidiacono, etsi hodie plerisque in locis fiat ab Archipræsbyteris seu Decanis ruralibus. Uti & Collegia seu Capitula collegas suos in possessionem mittunt, & titulum admittunt.

Circa jus Patronatus (quod aliquando jus advocacionis dicitur) seu auctoritatem præsentandi novum rectorem ad beneficium vacans (si non vacat, irrita est præsentatio) quam consequitur necessitas seu obligatio instituendi præsentatum, si sit idoneus, observandum est aliud esse patronatus laici, aliud Ecclesiastici. Illud competere potest personæ laicæ quæ tali manenti, adeoque tum in laicos, tum etiam in Ecclesiasticos titulo quasi laico quadrat, puta titulo fundationis, vel constructionis aut donationis Ecclesiæ per ipsos aut

eorum majores factæ ex bonis patrimonialibus vel quasi patrimonialibus, vel similiter fundatis in ea beneficii accedente consensu Episcopi. Unde vulgatum istud:

Patronum facimus dos, edificatio, fundus.

Non sufficit tamen hodie præsertim, juxta Zyepum in Respons. Canonic. L. 3. Tit. de Jure Patronatus Resp. 3. ad jus patronatus concessio vilis alicui, nullius alterius ad constructionem vel dotem Ecclesiæ contributione adjunctâ. Talis enim benefactoris quidem, non tamen patroni nominis & insignia jura meretur. Idemque est de dotante, nisi sit dotatio congrua. Inæqualitas juris etiam inter ipsos patronos inæqualiter meritos locum habere potest, juxta eundem Zyepum sup. Ad prædictos titulos accedit etiam titulus donationis factæ dignitati seu qualitati laicæ ab Ecclesiâ, quæ interdum aliquas personas laicas in patronos adoptat (quo modo si non etiam interdum usurpatione, Reges plerumque sunt patroni Episcopatum aliarumque Prælaturarum sui regni) aut denique præscriptio- ne immemoriali.

Jus patronatus Ecclesiastici censetur, quod competit alicui ratione dignitatis aut beneficii Ecclesiastici (esto originaliter fuerit pones laicum titulo patronatus laici) vel titulo fundationis aut donationis factæ ex bonis Ecclesiasticis seu pecuniâ inde redactâ. Nequit jus patronatus etiam laici vendi propter ordinem ad rem spirituales, nisi venditione universaliter (ut loquuntur) in qua comprehendatur, puta cum venditione castri aut prædij, cui est annexum, dum tamen non juris proprietate veniat. Potest & donatio in aliam transferri, transitque ad heredes.

Præsentatus autem est idoneus, & hoc intra quadrimestre, si sit patronus laicus: intra semestre, si Ecclesiasticus, computandum à die notitiæ, sic ut tempus non currat probabiliter ignorantiâ prælati. Beneficium vacans liberè tunc conferre. Si patronus laicus præsentaverit indignum, adhuc locus est præsentandi alium dignum. An patronus Ecclesiasticus pro ista vice excidat à jure suo, dubij est, & valde probabile censet Lessius c. 34. dub. 7. quod non potest etiam patronus laicus (quod non potest Ecclesiasticus) successivè intra quadrimestre præsentare alios & alios, non retractando, sed accumulando, quando Episcopo sit liberam instituire ex ijs magis dignum, aut si æquè digni sint, eum quem libet.

Juri patronatus nequit Episcopus in collatione beneficiorum derogare. Pontifex autem ratione universalis & plenissimi juris potest derogare juri patronatus Ecclesiæ.

Quid jus Patronatus Ecclesiæ.

Ne quidem potest, nisi venditione universaliter.

Intra quadrimestre, si sit patronus laicus.

An præsentatus indignus excidat pro ista vice.

An præsentato possit accumulati novum.

22. Juri Patronatus nequit Episcopus derogare.

Ecclesiastici; immo juxta Doctores ad c. 2. de Præbendis ei derogare censetur simplici collatione beneficii sine prævia præsentatione, etiam non addendo clausulam derogatoriam. Juri patronatus laici potest quoque derogare ex justa, vel necessaria causa, juxta Doctores communiter. Circa hoc tamen non est adeo libera potestas, saltem quod ortum est ex fundatione seu fundi concessione, ædificatione aut dotatione per laicos facta: eò quod ipsum, etsi ex sine quodammodo spiritu, le, jure proprio & quasi dominii laicis possideatur, medio oneroso quasi contractu inter Ecclesiam & Patronos. Quemadmodum etiam nequit Ecclesia pro libitu repetere bona Principi sæculari in feudum data. Unde non censetur juri patronatus laici derogatum per generales reservationes beneficiorum, idque etsi generalis clausula ponatur, ad cuiuscumque patroni præsentationem pertineant; immo etsi fiat mentio patroni laici, adhuc non derogatur juri patronatus Regum, Ducum vel Marchionum: sed & in casu, quo derogetur juri Regis aut Principis jus regale habentis, merito sæpe suspicari licet, subreptionem aut obreptionem accidisse. De quibus vide *Wiggers Tract. 7. cap. 3. dub. 3.*

nominationis ad primò vacantia beneficia, tum ad promotionem studiorum, tum ut in Ecclesijs reperiantur viri docti. Cuius juri non esse derogatum per Tridentinum *sess. 24. cap. 19. de reform.* ubi revocantur gratiæ expectativæ similiaque privilegia, Pontifex postea consultus dicitur respondisse, teste *Zoesio ad Tit. de Concess. præbenda in fine.*

QUÆSTIO III.

Quibus conferenda sint Beneficia?

DIGNIS five idoneis conferenda esse beneficia, quando inveniri possunt, est indubitatum; patet ex c. *Grave nimis, de Præbendis*, ubi ex Concilio *Lateranensi* sub *Alexandro III.* oppositum dicitur, *grave nimis & absurdum.* Apertè enim rationi adversatur, assumere ad officium spirituale personam idoneam. Ex quo etiam (ut utar verbis Concilii citati) *quantum Ecclesia damna proveniant, nemo sanæ mentis ignorat.* Estque hoc verum, etsi alioquin per statuta fundationis vocaretur præ alijs ad tale beneficium. An autem collatio facta idoneo sit ipso jure irrita, disputatur. Si tamen nullus idoneus inveniri possit, censet *Lessius c. 34. dub. 12.* & alii (quod tamen temperat *Wiggers c. 3. dub. 6.*) indigno seu idoneo beneficium posse conferri ad majora mala impedienda, ne scilicet deveniat ad hæreticos vel alios adhuc magis indignos; comparatione quorum talis respectivè dignus censetur: etsi teneatur pro posse dignum se reddere, & officium assumptum pro virili præstare. Neque sufficit, ut non constet positivè de idoneitate: etsi enim aliàs præsumatur bonus, nisi probetur malus; qualitate tamen idoneum ad beneficia reddentes debent positivè probari seu constare, v.g. ipsum valere scientia, ætate &c. debet enim patronus vel collator quantum in se est adlaborare & curare, ut idoneus præficiatur; adeoque debet posse positivè judicare de idoneitate.

25. Solis dignis Beneficia sunt conferenda.

Quid si aliquis non quærit respici.

An sufficiat non constare de idoneitate.

Immo communis Doctorum sententia cum *Thomas q. 63. a. 2. & q. 185. a. 3.* tradit Electores, Patronos, Collatores, quantum in ipsis est, seu in ipsorum libera dispositione, obligari in conscientia (etsi secus factum teneat) ad præferendum inter dignos digniorem & magis idoneum. Qualis censetur, cujus promotio spectatà morum probitate, doctrinâ & alijs qualitibus creditur cessura ad majorem utilitatem Ecclesiæ. Huc spectant auctoritatès Patrum apud *Lessium sup. dub. 14.* Qui graviter invehuntur in eos, qui digniores prætermittunt. Similiter *Innocentius III. c. V. de Ecclesiastica beneficia sine diminutione conservantur* inter

26. Magis digni an præferendi.

Qui censentur tales.

An equè libèrè quoad jus patronatus laici.

Notanda circa clausulam hinc derogatoriam.

23. Collatio Beneficiorum penes quos spectat.

Quid possit Capitulum sub vacante.

24. Prærogative Pontificiæ quæ.

In nominationis da-

ter Cereza ait: Non ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuit Ecclesiasticum officium in personam magis idoneam distribui. Et novissime Tridentinum sess. 24. c. 1. de reform. declarat omnes & singulos, qui ad promotio-

Gravissima Tridentini verba.
nem proficiende, um, quodcumque ius, quacumque ratione a Sede Apostolica habent, mortaliter peccare, nisi, quos digniores, & Ecclesia magis utiles ipsi iudicaverint, non quidem precibus vel humano affectu, aut ambulantium suggestionibus, sed, eorum exigentibus meritis, profici diligenter curaverint. Et quamvis ibi tantum sermo fiat de Episcopis, tamen idem sentire de Parochijs patet manifeste ex cap. 18. ejusdem sessionis, ubi significat obligatum Episcopum, ut magis idoneum eligat.

Nec obstat, quod sess. 7. c. 3. solum dicat, quod beneficia inferiora, praesertim curata, dentur dignis: nam ibi solum agit de requisitis de electio sit postea irritanda, ad quod sufficit si eligatur dignus: postea verò sess. 24. explicuit debere eligi digniorem. Unde in beneficijs curatis, aut quibus alia functio magni momenti est annexa, esse peccatum mortale; quando nempe postponitur notabiliter magis idoneus. Secus si excessus sit parvus aut dubius. Committitur enim acceptio personarum in gravi materia, & contra voluntatem & bonum Ecclesiae, ac fidelitatem ei debitam in dispensatione bonorum communium; quorum sunt tales economi & administratores, non domini, etiamsi sint supremi Principes, etsi, pro dolor! favores frequenter faciant, ut personae potius, quam loco provideri curetur. Et plane tot requiruntur ad bonos Ecclesiae ministros (unde totum Ecclesiae bonum pendet) ut non obstante virili conatu seligendi optimos, adhuc periculum saepe sit, ne minus apti praeficiantur; adeoque ad optimos attendere necesse est, ne frequenter verè idonei intrent.

Neque inde sequitur, minus dignum illicite aspirare ad beneficia simul competentibus dignioribus. Nam ordinarium est, ut talis se ipsum credat non minus dignum, vel etsi id non credat, tamen cogitet fieri posse, ut ita iudicent alii, quibus ex officio hoc iudicare incumbit. Quamvis humana nimium se prodant miseria in ambitionibus etiam clericorum: quos magis optandum foret officijs applicari vocatos, quam proprio injectis.

28.

An etiam in Beneficijs non curatis.

Varii nihilominus loquentes generatim de beneficijs non curatis, quos citat & sequitur Diana p. 2. Tr. 15. Resol. 38. censent sufficere, ut conferantur dignis, etsi praetermittantur digniores: eò quod alias Praelati ferè omnes essent in statu damnationis, qui passim sic procedunt in beneficijs simplicibus: quodque de his Tridentinum, ac alii Canones id non disponant, vel certè contra Canones antiquo-

res quoad hoc oppositum videatur introductum. Verum alii Proctores passim contradicunt, non verè in praxim oppositam, si supponatur, vel in Ecclesiae perniciolam reprobare. Tametsi in simplicibus beneficijs, v. g. canonicatibus, capellis &c. juxta Lessium dub. 24. & multos Recentiores non videatur probabiliter mortale peccatum semel vel bis praeferre, verè, etsi minus dignum, ratione modici detrimenti, quod inde oritur Ecclesiae, adeoque ob vitium materiae. Alii tamen hoc ipsum quoque negant, praesertim quando dignior se offert: ipleque Lessius fatetur, non parvam esse rem, si frequenter id fieret, privando sic Ecclesiam pluribus ministris dignioribus. In his tamen vitium acceptationis personarum purgari potest, si excessum idoneitatis adaequet alterius paupertas, quae in huiusmodi quoque est spectanda, cum beneficia sint etiam instituta ad sustentationem clericorum, sive ministratum. Quod autem me spectat, Conseo obligationem gravem eligendi digniorem quoad huiusmodi beneficia difficulter probari ex iure positivo (quamvis illud in traditione fundatum statuatur pro fundamento Castro Calao apud Lugo d. 35. n. 17.) neque gratia ex iure naturali, si in levioribus saltem, semel atque iterum id fieret, regulariter tamen & communiter id fieri non posse sine gravi Ecclesiae dispendio. Prout idem Lugo censuit de officijs saecularibus: de quibus supra.

Nihilominus ex praelatione minus digni non oritur obligatio restitutionis faciendae, si digniori, qui strictum jus non habet ad beneficium, sive ipsi Ecclesiae; quae cum non patiatur damnum, etsi lucrum inde ei cesset, dignum non respuit, etiam intendat habere digniorem, neque censetur vinculo strictae iustitiae praesentatores, electores aut collatores ad hoc obligasse, neque etiam ita se ipsos obligasse existimant. In assumptione tamen indigni iuxta communem doctrinam, non videtur contra iustitiam, non quidem respectu eligi praetermissi, sed respectu Ecclesiae, cuius proinde damna inde sacuta tenentur tales reparare in defectu ipsius beneficiarii, qui primo loco tenentur. Quin immo si dignior postponatur digno in concursu (quoties ex lege, statuto, fundatione, aut facta publicatione adhibetur: prout adhibendus est in parochialibus beneficijs ex decreto Tridentini sess. 24. c. 18. de reform.) videtur iniuria restitutioni obnoxia fieri etiam ipsi digniori iuxta Maldorum Tr. 9. c. 2. dub. 8. conclus. 6. & alios passim: in concursu enim indictione videtur contineri implicita sponso seu pactum dandi magis idoneo inter concurrentes, qui tali quasi lege & expectatione se sistunt. Et plane (ut etiam fatetur Navarrus c. 17. n. 74. qui praemissis videtur contra

contradicere) sit injuria, si beneficium conferatur cuiquamque extra concurrentes, quidni ergo si non conferatur dignissimo inter illos, ad quem quaeque statum collationem restringit, sicuti ac ipsos concurrentes? Possit tamen concensus aliam mente institui, ut nimirum collator non adstringatur ad aliquem ex concurrentibus, atque adeo nec ad dignissimum inter illos; sed ut deserviat per modum inquisitionis, ad prudenter, et si liberè, in collatione procedendum: quando videlicet ex aliquo capite id prudenter colligi potest.

30. Quibus casibus possit preferri minus dignus.

Nihilominus in casu, quo manus Collatoris sunt ligatae, v. g. quando patronus praesentat dignum, potest & debet Collator instituire illum relicto digniore; cum non nisi praesentatum instituire possit, ita ob quietem publicam statuente Ecclesia. Idemque est de confirmante electionem. Sic quoque beneficia certis familiis aut oppidis ex sua fundatione adstricta licite conferuntur dignissimo inter capaces in fundatione, dum tamen verè dignus sit. Similiter juxta antiquos Canones c. Nullus dist. 61. & c. Metropolitano dist. 63. in pastorem Ecclesiae praeficiebatur dignissimus inter eos, qui in gremio Ecclesiae reperiebantur, ratione idiomatis, notitiae populi & cleri, recepti affectus, praecedentiumque in eadem Ecclesia meritorum: quod plerumque satis rationale est, & utile ipsi Ecclesiae. Ob quas causas etiam modo (quando Canones isti non sunt ita in usu) expediret haberi talium personarum considerationem, praesertim in officii Episcopatu inferioribus. Vide Zoesium Tit. de Electione n. 44. & Maldernum supra.

31. Quid si hinc modo sit impedienda electio indigni.

Praeterea si periculum sit, ne introducatur indignus, nec possit juvari dignissimus, eius promotione velut impossibili dimissa, debet (si fieri possit) consuli necessitati Ecclesiae conveniendo in mediocriter saltem dignum, ut hac ratione excludatur indignus. Similiter saltem id licebit, si hac ratione sit removendus minus dignus, aut primo moveatur dignior. Si autem suffragia dividantur inter duos dignos, & non appareat spes juvandi dignissimum e duobus, juxta Lessium c. 34. dub. 13. licite datur digno suffragium, dignissimo eodem non profuturum: Quod tamen post Dominicum Soto non admittit VViggers c. 3. dub. 7. Neque ego auctor vel consultor esse cupiam, ut aliter fiat: justum enim est, ut justitia distributiva servetur, & alii recogitent, se non fuisse aequos electores, ipseque electus ex inde se magis intra limites modestiae contineat, praetermissio denique digniori suus honor servetur. Quamvis è contra non sit suadenda quorundam veluti obstinatio, qui cum nobili electionum incommodo insistere pergunt suis imaginationibus & frustrancis

Quid si non appareat spes juvandi dignissimum.

suffragiis; quoiescumque scrutinia recerentur.

Potes, an resignans secundum juris dispositionem beneficium minus digno si indigno resignetur, non est quaestio) peccet? Resp. Opinionem negativam videri probabilem, docerique à Lessio supra, Maldero & aliis passim. In uno Arragon q. 63. ar. 2. dicit esse communem, & conformem praxi receptae, etiam ipsius Summi Pontificis: tamen grave Auctores contradicant. Ratio assignatur, quod resignans non sit ex officio dispensator beneficiorum veluti honorum communium, ad quae singulis sit concurrenti locus, sed quod instar privati cedat alteri privato in ejusdem favorem jus suum, prout per Canones conceditur. Nihilominus longe dignior se offerat aut in promptu sit, charitas boni communis, juxta Lessium supra obligat, ut is praefertatur, praesertim si beneficium sit curatum. Varii etiam Doctores absolute docent resignationem ex obligatione faciendam dignissimo, uti in electionibus est praefertendus. Et plane attendendum est, ne ex hujusmodi renuntiationibus Ecclesia patiatur periculum gravioris incommodi, quod saepe subesse potest, dum non sunt in favorem dignioris. De quo vide Lug. dist. 34. sect. 4. n. 50. & seqq.

32. An resignare oporteat beneficium dignissimo.

Variae porò conditiones requiruntur, ut quis sit habilis & idoneus ad beneficia. Primò, ut sit legitimo toto natus. Cum illegitimis autem potest dispensare Episcopus ad simplex beneficium; quod tamen habere nequit in Ecclesia, in qua pater fuit beneficiarius. Sed neque filius legitimus à presbytero ante ordinationem conjugato genitus, est capax beneficii, quod ante ipsum immediate possederat pater.

33. An requiruntur ex beneficium obtinendum. Quid ex parte Napoleum.

Secundò, certa aetas, pro Episcopali quidem, ut eligatur, qui annum trigessimum exegerit, pro dignitate curata, itemque beneficio parochiali (idem est de Vicaria perpetua) qui annum vigesimum quintum attigerit, seu illum inchoaverit c. 7. de Elect. & Trid. sess. 24. c. 12. pro dignitate non curata & personatu, ut assumendus non sit minor viginti duobus annis. Ad Canonicatus, aliaque simplicia beneficia requiritur annus decimus quartus saltem inchoatus, sess. 23. c. 6. nisi ex fundatione (cui Tridentinum non derogavit) aliter cautum sit. Denique Abbatis, Prioris, & cujuscumque nominis praefecta conventus Monialium eligi debet non minor quadraginta annis, & quae octo annis post professionem laudabiliter vixerit, Trid. sess. 25. c. 7. Quod si talis desit, postulari potest ex alio monasterio. Quod si tamen hoc videatur incommodum praesidi electionis, poterit eligi alia de consensu Episcopi vel alterius Praelati, quae triginta annos a-

34. Qua aetas.

Praefecta Monialium cujus aetatis esse debent.

tatis expleverit, & quinque annis post professionem rectè vixerit. *Tijā. supra.*

35. *35. An benefici-
cium requi-
ritur con-
sura.*
Tertio, tonsura clericalis praequiritur ad honorem collationis c. *Et litteris, de Transactionibus*; Et si sufficiat eam esse susceptam, priusquam ipsa praesentatio fiat, seu littera praesentationis exhibeantur Ordinario.

36. *36. Calibatus.*
Quarto similiter requiritur calibatus. Sic tamen, ut qui virginem duxit, & eam consentiente continentem vivit, possit ad beneficium admitti, c. 2. *de clericis conjugatis*. Immo beneficio obtento privatur Clericus ipso facto, quod matrimonium validè contrahat. In sacris verò constitutus, veluti invalidè contrahens, non privatur quidem ipso facto, etsi merito privati possit in poenam, sic tamen ut ob honorem status ei aequaliter maneat de sustentatione provisum.

37. *37. Scientia.*
Quinto requiritur scientia officio rectè exequendo *decessaria c. 7. de Elect.* Sic ut juxta receptam Doctorum sententiam (quae ex *Tridentino sess. 22. c. 4.* colligitur) promotio omnino illitterati sit nulla. Quis autem talis censetur, controversatur. Aliqui censent sufficere ad simplex beneficium scientiam, quae sufficit ad clericalem tonsuram, scilicet ut sciat latine legere & scribere, Alii tamen censent cum *Maldero Tr. 9. c. 2. de Benefic. Eccles. dub. 14.* illitteratum eum dici respectu beneficii, qui latinum saltem aequaliter non intelligit.

38. *38. Morum honestas.*
Sexto, vita & morum honestas; uti ratio ipsa ministerii dicitur: sicut è contra morum improbitas in ministris maximam Ecclesiae perniciem generat. Unde infamibus & criminosis facta collatio irritanda decernitur c. *Inter dilectos, de Excessibus Praelatorum*; etsi juxta *Nagarrum c. 27. num. 251. Lessium dub. 23.* Contra plures alios & seclusa alia inhabilitate crimini annexa non sit ipso facto irrita; prout inhabiles sunt excommunicati. Addi solent suspensae & irregulares. Sed non satis apparet ex jure provisionem regularis aut suspensae esse ipso facto irritam, & non potius irritandam. Vide dicta p. 2. *Tract. de Legibus*, ubi de Censuris actum est. Addit quoque *Lessius c. 34. dub. 22.* interdictos: sed non satis ex jure probat. Ingressus in beneficium (qualis censetur, qui scienter absque titulo canonico, aut legitimo jure accipit vel retinet beneficium) est quidem inhabilis ad illud, in quod est intrusus, non verò ad alia. Vide varios intrusionis modos apud *Lessium c. 34. dub. 22.*

39. *39. Carentia excommunicationis.*
Septimo ex parte corporis juxta rationem naturalem ea requiritur aptitudo, quae necessaria est ad decenter praestandum munus beneficio annexum; v. g. ut non sit caecus. Si tamen debilitas aliqua superveniat causans ineptitudinem ad officium,

40. *40. An liceat Parochiam suscipere cum animo non tenendi.*
potest nihilominus frui beneficio obtento, salvo, quòd per idoneum vicarium provideat obligationi fundationis, aut animabus, quarum cura fuerit beneficio annexa.

Octavo requiritur intentio Status Ecclesiastici, & Ordinis beneficio annexi, si quis sit. Quae pensanda est ex bona fide, & candida mente statum non deserendi, nisi justa seu honesta causa incideret: cum Ecclesia id non ingendar, neque semper ratiōnabiliter intendere tam strictè ad perseverantiam in statu Ecclesiastico arctare, sed potius nondum ordinatis liberum ad nuptias transitum concedat. Alis communi Doctorum sententiā non licet beneficium acceptare vel retinere. Non enim æquum est, ut bonis Ecclesiae gaudeant, qui necdum stauerunt se ministerio Ecclesiae mancipare. *Sanchez tamen L. 7. de Matrim. d. 45. n. 19.* cenet tali intentione carentem seu contrariam habentem non peccare mortaliter, quando beneficium non requirit mox sacrum Ordinem, & illud accipiens intendit interim muneris suo satisfacere: eò quòd jura non videantur determinare quòd acceptans beneficium debeat habere animum perseverandi in ministerio Ecclesiae. Quod similiter (etsi non satis tutum appareat *VViggers c. 3. dub. 16.* ob communem sententiam in re adeò gravi contrariam in communi fidelium apprehensione, ipsaque Ecclesiae mente jus beneficiarium decernentis esse perpetuum) tamen probatur *Lessio dub. 26.* praesertim si causa studiorum vel simili honesto fine fiat, & non ut splendide vivat, eò quòd tunc Ecclesia sit magis invita, graviusque decipiatur. Saltem satis convenire videntur Doctores in hoc, quòd adimpleto officio non sit onus restituendi fructus intermissos perceptos. Nisi quòd c. *Commissa 35. d. Ceterum, de Elect. in 6.* specialiter statuatur, ut suscipiens officium parochiale sine animo suscipiendi intra annum sacerdotium, teneatur restituere fructus perceptos (nisi mutata voluntate intra annum promotus fuerit) sique inhabilis ad idem beneficium; relicta Episcopo facultate dispensandi ad septem annos ratione studiorum, si primo anno promoveatur ad subdiaconatum. Hoc tamen statutum tamquam odiosum & velut poenale non est extendendum ad alia beneficia.

Potes, an peccet recipiens beneficium parochiale animo non residendi, sed resignandi vel permutandi? Resp. in hoc quidem apparere quamdam deordinationem, si causa desit, non tamen culpam, saltem gravem; cum non appareat jus id prohibens, neque inferatur detrimentum notabile Ecclesiae, ut proinde talis non teneatur ad restitutionem fructuum, quae nullo est jure statuta.

41.
Beneficio
sufficiens
alterum su-
peraddere
sufficiunt.

Nono requiritur, ut assumendus non habeat aut saltem retineat aliud beneficium sufficiens ad honestam sustentationem. Nam (ut alia jura præteream) *Tridentinum sess. 24. c. 17. de reform. statuit, ut in posterum unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur. Quod quidem si ad vitam ejus, cui conferatur, honeste sustentandam non sufficiat; liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Hæc, non modo ad cathedrales Ecclesias, sed etiam ad omnia alia beneficia, tam secularia, quam regularia quæcumque, etiam commendata, pertineant, cujuscumque tituli ac qualitatis existant. Quæ verba clariorum sensum, quam observantiam alicubi habent. Itaque in defectu sufficientis sustentationis locus est duplicitati beneficiorum, quorum saltem alterutrum sit simplex, non requirens residentiam personalem.*

Insuffici-
ti aliud ad-
dere qui li-
cium sit.

42.
Sufficiencia
Beneficii
qualiter
estimanda.

Sufficiencia potest beneficii vix potest certius determinari juxta *Malderum Tr. 9. cap. 2. dub. 17.* quam attendendo, an juxta stylium consuetum sui similibus clericorum bonorum & timoratorum sufficiat sustentationi clerici & suorum. Per suos autem intelliguntur à Doctoribus famuli, parentes, fratres & consanguinei egenes. Quibus adjungi possunt illi, quos ex pietate aut honestate clericus hospitio excipere quasi cogitur. Quocirca attentâ multiplici consideratione locorum, qualitatis personarum, aliarumque circumstantiarum, relinquendam censet *Malderus supra*, & alii Doctores sufficiencia istam arbitrio prudentis pro foro conscientie, & judicis pro foro externo. Quando tamen beneficia sunt legitime unita, censentur quasi unum, adeoque possunt ambo retineri, immo non nisi simul obtinentur; prout decanatus, alterive dignitatis solet esse annexus canonicatus, vel canonicatus officium parochiale.

Beneficia
unita ut
minus cen-
sentur.

43.
In plura-
tate benefi-
ciorum qui
Pontifex
valeret di-
spensare.

Potest etiam ex dispensatione Pontificis, dum subest justa causa, quis obtinere plura beneficia. Prout ex præxi Pontificis, & exemplis etiam Sanctorum constat, qui concedente aut etiam jubente Pontifice plura beneficia, puta Episcopatus, Abbatis, obtinuerunt. Est quidem in hujusmodi pluralitate species mali, sic per illam, nisi causa justa exulet, *Ecclesiasticus ordo pervertatur* teste *Tridentino sup.* quatenus hæc viâ diminuitur cultus divinus, in erectione beneficiorum maxime intentus, Ecclesie destituuntur ministri, adeoque fundatores frustrantur suâ intentione, pauperesque clerici & plerumque magis idonei provisione fraudantur, generatur ambitio, avaritia, luxus, dissolutio Ecclesiasticæ disciplinæ. Quibus accedit, quod multum sit, si vel unum officium quis dignè administret. Nihilominus

Herincx Sum. Theol. Pars III.

causa subsistente, non apparet in pluralitate ista semper malitia intrinseca. Talis causa generatim censetur necessitas vel magna Ecclesie utilitas. Quod reduci possunt alia allegari solita. Sic hodieque conferuntur interdum principibus viris plures Episcopatus, ut sint potentiores ad resistendum hostibus Ecclesie, singulariter milititer Doctrina aliæque qualitates interdum dicuntur, ut unus pluribus præficiatur Ecclesiis, quibus creditur utilis uturus, quam si singulis singuli præficerentur pastores. Quod si justa causa desit, communi Doctorum sententiâ dispensatus non est in conscientia tutus. Et si dispensatio collationem faciat validam, & tribuat titulum, adeoque dispensatus non teneatur ad restitutionem fructuum.

44.
Quæ sine
compatibili-
lia.

Hinc patet de jure ea solum beneficia esse compatible, quorum alterutrum saltem personalem residentiam non requirit, nec sufficit ad honestam sustentationem. In quibus simul retinendis generali consuetudine obtinuit (teste *Vallesi Tit. de concess. præbende 3. 4. n. 9.*) ut non petatur dispensatio, sed cujusque conscientie relinquatur, ut judicet, an unum non sufficiat ad sui sustentationem, quo excusari possit apud Deum, Et si tutius sit, ut iudex seu prælatus id æstimet, ne improba cupiditas sibi mentiatur.

45.
Quæ in-
compatibili-
lia primi
generis.

Incompatibilia quoque alia sunt primi generis: alia incompatibilia secundi generis. Illa sunt, quorum posterius obtentum & pacificè possessum cum libera fructuum perceptione (nisi per beneficium stet, quo minus sic possideat) facit ipso jure vacare primum. Unde non currit hæc incompatibilitas juxta *Zyann Tit. de cler. non resid. n. 11.* pro annis carentie. Similiter non vacant beneficia promotorum ad Episcopatus titulares in terra infidelium.

Talia sunt duo Episcopatus, si alter vel uterque tantum sit datus in commendam. Patet *c. de multa, de præbendis, & Trid. sess. 7. c. 2.* Immo hoc ipso, quo Episcopus (supple non secularis) electus est & confirmatus, ac bonorum Ecclesie administrationem est adeptus, vel effluerit præfixum tempus ad petendam confirmationem, vacant omnia ejus beneficia antè obtenta *c. cum in quæstis, de Elect.* Talia item sunt beneficia plura curata, dignitates, personatus & officia *c. de multa, de præbendis, & Extrav. Execrabilis eod. tit.* Immo qui secundo pacificè obtento, non statim iterum resignat, perdit utrumque juxta *Extrav. cit.* cum hoc tamen discrimine, quod prius teneatur in conscientia dimittere ante omnem sententiam, secundum autem non, nisi per sententiam judicis illo exuatur. Vide *Lessium cap. 34. n. 143.* Eiusdem generis incompatibilia sunt præbendæ, seu quæcumque beneficia uniformia sub eodem recto, sive in eadem Ecclesia, ut duo Canonicatus, aut

duæ facellanæ ad eandem functionem concurrentes, in eadem Ecclesia.

46.
Qua incompatibilia secundi generis.

Alia sunt incompatibilia quoad retentionem tantum, quia scilicet simul retineri non possunt, & que dispensatione. Non tamen ita sunt incompatibilia, ut per acceptationem & possessionem pacificam secundi viderentur prius, sed datur optio habenti, ut eligat retinendum; altero vero potest per superiorum privari. Et hæc vocantur incompatibilia secundi generis: cuiusmodi sunt dignitas & canonicatus in diversis Ecclesiis, & reliqua, residentiam quidem personalem requirentia, non tamen habentia curam animarum, dignitatem, personatum, vel officium annexum; nec sunt uniformia sub eodem recto, licet simplicia sint.

Finaliter observat *Zypaus Tit. de Cler. non resd. n. 6.* quod si in gratiam Ecclesiæ fiat unio parochialium Ecclesiarum etiam ad tempus, vel alterutra simul detur in commendam seu deservituram, v.g. ob proventuum tenuitatem, tamen nonnulli velint hodie sine dispensatione Concilii id non licere, verius tamen esse, quod Tridentini decreta juxta ejusdem Concilii rationes, & priores canones distinctionem recipiant; qui cum etiam veterum beneficiorum curatorum pluralitatem, admittunt tamen exceptionem causâ tenuitatis c. *Eam te in sine, de Etat. & qualis. presciend.* Quam (ut subdit) rationem secuta est *Synodus Mechliniensis II.* per Paulum V. probata *Tit. 17. c. 3.* quasi proinde pluralitas in cupiditate radicata sit prohibita, non ea quam utilitas Ecclesiæ postulat.

QUESTIO IV.

De Obligationibus Beneficiorum.

47.

Hæc varia esse possunt pro qualitate beneficiorum & varietate fundationum, quorum tenor est inspiciendus. Duæ sunt magis solemnes, hæcque tractanda.

Residentia personalis in beneficiis curatis quod iure requiritur.

Prima est obligatio residentiae personalis, quæ incumbit omnibus habentibus beneficia quibus cura animarum est annexa; prout clarè determinat *Tridentinum sess. 23. c. 1. de reform.* ubi etiam satis apertè videtur supponere obligationem hanc esse juris divini, supple naturalis.

48.
Qualis absentia permittatur Episcopis.

Permittitur tamen *Tridentinum* Episcopis abesse quotannis continuè vel interruptè ad summum tribus mensibus, ex æqua causa, & sine Regis detrimento: quod an ita sit, abscedentium conscientia relinquit. Quod si ultra tres menses absint, requiritur proportionata causa, à Pontifice aut à Metropolitano, vel eo absente suffraganeo Episcopo antiquiori residente (qui idem Metropolitanus absentiam probare debet) in scriptis approbanda. Nisi

cum absentia incidit propter aliquod munus & reipublicæ officium Episcopatus adiunctum: cuius quoniam causa sunt notoria & interdum repentina, nec eas quidem significari Metropolitano necesse erit. Alioquin præter alias pœnas, & peccati moralis reatum, fructus pro rata non faciant suos. Vide *Tridentinum*. Quod eadem quoad pœnas, culpam, fructuum, etiam in foro conscientia eo ipso pro rata absentia (supple, quatenus excedentis bimestre seu tempus absentia etiam citrà consensum Episcopi licita) amissionem statuit circa inferiores curam animarum habentes, qui causâ ab Episcopo probanda in scriptis, relictoque vicario idoneo licentiam ultra bimestre, nisi ex gravi causa, non obtineant. Ad solius bimestris absentiam, etsi aliqui Episcopi licentiam necessariam putent, non videtur receptum, hic saltem per mores, præsertim in absentia discontinua. Quoniam (ut ipsam *Tridentinum* supra ait) qui aliquantisper tantum absint, ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt.

Aut inferioribus Curatis.

Præbendati autem in Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis non possunt juxta *Tridentinum sess. 24. cap. 12. de reform.* vigore cujuscumque statuti vel consuetudinis, in anno abesse ultra trimestre, sub comminatione privationis medietatis fructuum pro prima vice, aut omnium istius anni pro secunda. Crescente verò contumaciâ contra talem procedi juxta Canonum Constitutiones mandat Concilium. Tempus nihilominus absentia potest per statuta restringi, non extendi. Tamen in variis locis Germaniæ *Tridentinum* non sic quoad tempus determinat per illud absentia in vigore, sed alibi solum requiritur residentia semestris, alibi trimestris.

49.
De Residentia Canonorum.

Advertendum tamen *Tridentinum* non derogare privilegiis Apostolicis aut juris communis. Unde juxta tenorem juris communis excusari possunt duo Canonici (qui tamen non taxativè exprimuntur) c. *Ad audientiam, de Cler. non resident.* sed quia non de pluribus Pontifex cogabatur, ut vult *Zypaus eccl. Tit. num. 44.* dum tamen suo tali occasione Ecclesia defectu Ministrorum non laboraret) si sint in obsequio Episcopi ad obsequium Papæ, vel licentiam debitam habent.

50.
Excusantur Canonici qui sunt in obsequio Episcopi vel Papæ, vel licentiam debitam habent.

Item docentes Theologiam durante toto tempore professionis, vel illam audientes pro quinquennio non requisita ullâ licentia, quam jure concessa. c. *Super specula, de Magistris.* Quod plerumque extendi solet ad docentes vel audientes jus Canonicum. Hujusmodi enim de causa abentes abesse consentur pro utili.

Item docentes Theologiam durante toto tempore professionis, vel illam audientes pro quinquennio non requisita ullâ licentia, quam jure concessa. c. Super specula, de Magistris.

utilitate Ecclesiae universalis, quae (ut significatur c. cum ex eo 24. de Elect. in 6.) ad sui regimen viris literatis permixtissime noscitur indigere. Quo loco conceditur septennium, & quidem provisus de Ecclesia parochiali, accedente tamen licentia seu dispensatione Episcopi. Quae seculam forte contraria alicubi consuetudine) etiam requiritur in ordine ad litteras humaniores aut Philosophiam. An autem post Tridentinum adhuc currat praemissum privilegium juris quoad beneficiatos curatos Theologiam docentes vel audientes, dubium est, ob declarationem Cardinalium negativam, quae circumfertur. Etsi secundum regulas communes in generali privilegiorum & indultorum facta per Tridentinum sess. 6. c. 2. & sess. 23. c. 1. de reform. Derogatione non censetur contineri privilegium corpori juris inferum. Propterea quae affirmativam sententiam plures Doctores tueantur.

51.
Quos fructus hi percipiunt.

Non lucrantur quotidianas distributiones.

Et hi quidem iuste abentes percipiunt fructus principales seu grossos, ut vocant. Uti & distributiones, quae dantur in fine anni, vel certis temporibus, non ad ratam praesentis officii, proprie distributiones non sunt, sed potius spectant ad praebendam seu fructus, adeoque iuste absentibus debentur. Tamen non lucrantur distributiones quotidianas, quae manualia dicuntur beneficia, aut victualia à Bonifacio VIII. c. Un de clericis non resid. in 6. illas enim ad hoc ordinatas, ne negligatur officium divinum, Tridentinum sess. 24. c. 12. de reform. vult his solum dari, qui statis horis seu singulis (quas divisim pro rata percipiunt) interfuerint, quavis collusione aut remissione exclusa, non obstantibus quibuscumque statutis & consuetudinibus.

52.
Exceptis quibusdam casibus.

Excipiuntur autem qui omnino involuntarie abluunt, ut ob morbum, captivitatem, senium (quo confecti, v. g. qui per annos quinquaginta Ecclesiae deservierunt, à consuetudine pro semper praesentibus habitus, uti fertur respondisse Gregorius XIII. apud Zypium Tit. de Cler. non resid. n. 32.) excommunicationem injustam &c.; aut nisi quis ablit ad curanda Ecclesiae negotia ex commissione Capituli. Specialiter quoque Synodus Mechliniensis l. Tit. de Offic. divino. Et Secunda (quam probavit Sedes Apostolica) eod. Tit. statuit, ut qui in Cathedralibus possident praebendas graduatis affectas, si commissis ab Episcopo functionibus impediuntur, v. g. visitatione, examine &c. debent percipere omnia emolumenta, ac si interessent divinis. Prout & poenitentiaris, dum confessiones excipit, praesens in choro (quod & de orationibus & processibus extra chorum censuit Sacra Congregatio) habetur, juxta Tridentinum sess. 24. c. 8. de reform. Vide de his Zypium Tit. de clericis non residentibus.

Herincx Sum. Theol. Pars III.

Alioquin ad lucrandas distributiones non sufficit materialis quasi residentia in loco beneficii: sed requiritur personalis comparitio ad chorum seu divinum officium; ut ex Tridentino est manifestum. Immo juxta Doctores passim cantatio & recitatio cum ceteris; eò quod finis illarum distributionum esse videatur augmentum numeri canentium & laudantium Deum in publicis officiis. Existimat tamen Suarez l. 4. de Horis Canonidis c. 12. n. 10. cum aliis, posse assistentem & tacentem in choro recipere medietatem distributionum pro sua praesentia. Fieri etiam potest, ut ex statutis seu fundatione sufficiat sola assistentia in choro ad lucrandas integras distributiones. Idem est probabile, ubi id habet consuetudo (quae multis in locis viget, & quam non irrationabilem censet Zypium sup. n. 28.) ut Canonici per vicarios seu alios clericos inferiores officium peragant, etsi privatim in choro vel domi officium recitent, modò statutis temporibus praesentes sint. Ita Lessius dub. 33. n. 185. (quem vide) & Suarez sup. n. 11. & seqq. Quamvis autem Tridentinum sess. 24. c. 12. praecipiat Episcopis, & aliis superioribus Canonicozum, ut hos officium per se & non per substitutos facere compellant: hoc tamen praecipit non concernit Canonicos manentes in sua consuetudine, quamdiu à Praelatis non urgentur. Ita Lessius sup. num. 186. Praeterquam quod juxta Suarez sup. n. 24. fortasse possit de aliis muniis Canonicorum in Ecclesia obeundis, ut missa dicenda, Epistolam, Evangelio cantando & similibus personalibus obsequiis intelligi, & non de cantu personalis; cum de choro postea agat dicens omnes cogendos esse ut in choro ad psallendum instituto adsint, & Deum reverenter laudent; quod juxta Suarez faciunt personaliter assistendo, & saltem per alios, cantando, seu quasi componendo corpus illud, quod Deum laudat, ei que consentiendo, & suo modo moraliter cooperando.

33.
Quid requiratur ad lucrandas distributiones.

Petes, an qui ratione recedentiae, id est, fiduciariae & quasi depositariae possessionis, distributiones percepit, postea perdens litem teneatur ad eam restitutionem? Resp. Neg. eò quod illas receperit ratione personalis residentiae & praesentiae in divinis officiis, ut victor eas sibi arrogare nequeat, qui praesens non fuit, neque veniant nomine fructuum beneficii, qui victori debentur. Ita Zoefius Tit. de Cler. non resid. n. 18.

54.
An prius percepta debeant reddi victori litem.

An duplici gaudens officio, v. g. Archidiaconus simul & Canonicus, duplices recipiat distributiones: dubitatur. Opinione affirmativam verior, m dicit Covarruvias l. 3. variarum c. 13. n. 6. Quae maxime procedit, si consuetudo loci suffragetur. Et favet Declaratio Cardinalium ad sess. 24. Tridentini c. 12. de reform. num. 41. Alioquin negativam putat Zoefius sup. n. 16.

55.
An duplici gaudens officio lucratur duplices.

æquiorẽ & probabiliorem, eò quòd causa lucri sit par seu eadẽ, neque fungentis duplici munere duplicetur labor, quòd quem distributiones concessã. Idẽmque servari apud nos, dum continetur præbenda cum dignitate, nisi huic fortè duplex præbenda sit iuxta, testatur *Zypæus Tit. de Cler. non resid. num. 12.*

56.
Quæ beneficia non possunt residentiam.

Quid si fundatio respiciat aliquem qui Missas celebrat.

Cetera verò beneficia simplicia ex generali totius Ecclesiæ consuetudine (et si aliud foret de jure communi c. 6. & 10. de Cler. non resid. in 6.) residentiam personalem non requirunt. Unde fit, ut fundatã Capellaniã seu alio beneficio simplici conferendo alicui, qui celebret certas missas, non teneatur de illo provivus esse sacerdos, nec possit ab Episcopo cogi, ut per se celebret; nisi fundator discretis id verbis expresserit. Aliàs enim censetur fundatio facta conformiter ad universalem consuetudinem, quæ non exigit residentiam, sed permittit, ut officio per alium fiat satis. Quod etiam verum est, si solum discretè requisiverit, ut Capellanus sit actu sacerdos, Capellania sit sacerdotalis, presentandus sit sacerdos, vel quid simile, debet quidem institui qualificatus juxta tenorem fundationis, non tamen officium per se implere. Speciale est in Capellanis, quæ animarum vocantur, ut apud nos exigant residentiam ex decreto *Synodi Mechlinensis 11. Tit. 19. c. 2.*

57.
Beneficiati obligantur ad horas canonicas.

Quibusdam exceptis.

Secundã principalem Beneficiatorum, et si in sacris non constitutorum obligatio est recitandi horas canonicas, ex communi doctrina, firmata per ultum habentem vim legis, & ut talem receptum, nec non per Constitutionem *Concilii Lateranensis sub Leone X. sess. 9.* excepto, quod quibusdam beneficiis, v. g. præposituris, personaribus &c. ex speciali sua institutione, solum annexa sit obligatio recitandi horas B. Virginis, aut quid simile.

Etsi majorem partem proventuum debent substituere.

De cetero obligatio hæc concernit etiam illos (nisi cum his fuerit dispensatum) qui majorem partem proventuum debent dare substitutis, v. g. celebrantibus missas. Neque enim ob inopritudinem beneficiati debet beneficium carere officio, ad quod saltem ipse est aptus, & ad quod indubiè teneretur, si principalem functionem obire possit. Ipseque sponte suscipiens beneficium cum tali inopritudine id sibi imputare debet, ut ideo non reportet commodum exonerationis à debito velut intrinsicò beneficii, quod per se solvere potest. Si tamen verum beneficium sit, puta Capellania collativa seu Ecclesiastica, adeoque erecta auctoritate Episcopi, et si ex patrimonio laicorum, & constituta inter bona Ecclesiastica; nec fructus sint præstandi de bonis laicorum quã talibus, instar perpetui & annui legati.

58.
Quid si nihil quis obtineat, nec per eum fiet, quo minus aliquos fructus per-

cipere queat, sive per se, sive per alios aut in aliis ejus substitutis, communi Doctorum sententiã non tenetur ad horas. Nemo enim suis stipendiis militare cogitur: & qui altari servit, de altari vivere debet. Quod patres viri doctissimi, præsertim recentiores extendunt ad illos, qui valde parum recipiunt, ut videlicet totum non sufficiat ad bonam sustentationis partem, v. g. tertiam sustentationis partem mediocri sustentationis pro clerico communis conditionis. *Lessius c. 34. dub. 31.* specificat 15, vel 16 aureos velut in præsentem quid exiguum. Debet tamen aliquoties per annum juxta dictamen rationis prudentis recitare officium. Ratio assignatur, quòd talis non censetur vivere de Ecclesia, prout minister Ecclesiæ debet, & parum pro nihilo reputetur: quòdque modicitas stipendii (quale suo modo censetur beneficium respectu officii) fundet æquam interpretationem mentis Ecclesiæ de non obligando talem ad integrum onus. Si tamen quis habeat plura parva beneficia, quæ simul sumpta sufficiant ad sustentationem aut ejus bonam partem, indubiè obligatur ad horas: cum parum referat, ex uno, & ex pluribus titulis sustentatio proveniat. Idem habet communis sententiã (quam certam asserit *Malderus Tr. 10. cap. 2. dub. 3.*) quando etiam unicum beneficium sufficit ad tertiam partem sustentationis mediocris. Onus enim istud non est tam grave, quod æquissimè potuit Ecclesiã imponere, atque adeò in generali lege censetur imposuisse: præsertim cum non sola ratio fructuum, sed & tituli, statusque clericalis, ad hanc obligationem inducendam concurrat.

Petes I. An Beneficiarius excusetur à lectione horarum in anno (us vocant) carentiã; quo nempe fructus cedunt alibi prædecessori defuncto, alibi fabricæ, alibi Concanonicis? Resp. Neg. Nam si hi fructus defuncto cedant, similiter ipsi successori cedent post mortem fructus anni proximi. Si fabricæ, hos fructus quos semel vendit recipere pedetentim in vita, quatenus annua portio est pinguior ex hoc, quòd bona fabricæ sit incorporata menti vel massæ capitulari. Si Concanonicis, æqua ejus spes est in casu, quo novus postea accedet Canonici. Neque est verisimile consuetudines ejusmodi esse inductas cum præjudicio divini officii. Unde nec ab assentiã choro aliisque functionibus excusatur isto anno Canonici; adeoque nec à privata lectione horarum. Ut taceamus saltem debere medietatem fructuum, per *Extrav. Joannis XXI de Elect.* Tametsi salubris hæc constitutio multis in locis non servatur. Adde eos recipere saltem quotidianas distributiones, quæ solent esse non modica pars sustentationis. Quamvis si nec has, adeoque nullos omnino fructus percipere queant pro anno fabricæ, non improbabile

per alium quicquam percipere possunt.

Quid si fructus sint valde tenues.

59.
An tenentur in præsentem carentiã.

bile censet Lessius c. 34. dub. 31. num. 171. novos Canonicos pro isto anno non teneri ad lectionem horarum. Quod posset admitti in casu inveteratae seu praescriptae consuetudinis.

QUESTIO V.

Quibus Modis Beneficia amittantur?

PRIMO amittantur ipso jure ob varia crimina, nempe haeresim, schisma, homicidium qualificatum, puta per sicarium pretio conductum, percussorem Cardinalis vel Episcopi, sodomiam saepius exercitam, simoniam confidentiam &c. De quibus Lessius c. 34. dub. 34. Quibus casibus potest impetrari beneficium tamquam vacans, sed tamen crimen est probandum & per judicem declarandum, sic ut citius non teneatur criminofus dimittere beneficium.

61. Beneficia que amittantur ipso jure.

Secundo amittitur beneficium per sententiam seu condemnationem judicis, ob non residentiam, homicidium, publicum concubinatum post monitionem Episcopi continuatum, perjurium, blasphemiam in Deum vel Sanctos.

Qui per condemnationem judicis.

Tertio amittitur per mortem naturalem, vel quando habetur pro derelicto. Quod facit tacita renuntiatio, quae de jure censetur inesse, nulla interveniente verborum declaratione, uti in casu ingressus in religionem secuta professione, matrimonii valide contracti, obtentionis pacificae secundi beneficii ipso jure incompatibilis.

Qui vacent per mortem aut tacitam renuntiationem.

Quarto amittitur renuntiatione expressa seu proprie dicta, quae est libera beneficium seu juris, quod quis in illo habet dimissio facta cum causa coram legitimo superiore. Ea que vel est pura, quae nempe fit in manibus superioris nulla reservatione relicta renuntianti, datque Ordinatio licentiam conferendi beneficium, cui vult: vel conditionalis, quae fit sub aliqua conditione vel modo. Qualis est resignatio ex causa permutationis: item quae fit in favorem alicujus: vel quae dicitur qualificata, quando nempe reservatur aliquid ipsi resignanti, v. g. regressus, vel fructus, aut medietas fructuum, aut aliqua pensio.

62. Qui per renuntiationem expressam. Ea est duplex.

Renuntiatio verò debet admitti à superiore, sic ut aliàs non vacet beneficium, quamquam renuntians spontè renuntiando, se ipsum, quantum est ex parte sua, privet seu excludat, si velit Ecclesia seu superior. Coram eo porò debet fieri renuntiatio dignitatis, ad quem spectat confirmatio. Alterius verò beneficii coram eo, qui potest renuntiantem privare seu destituere juxta Vallensem Tit. de Renunt. num. 7. Juxta quem tamen usus observat, ut renuntiatio simplicis beneficii fieri possit in manibus collatoris Episcopo inferioris, quantumvis is solus destituere seu privare non possit.

63. A quo admittenda.

Potestque fieri renuntiatio etiam per procuratorem, & semel admitta tenet, sic ut collatio subsequens sit irrevocabilis. Nisi facta

64. Potest fieri per procuratorem.

QUAESTIO

T r 4

60. An omittentes horas recitationem fructuum? Resp. sic statui in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9. de jis, qui omittunt elapsis sex mensibus à consecratione beneficii. Non quòd antea sint excusati à lectione (ut rectè declarat Pius infra) sed à restitutione, quantum est ex vi hujus Constitutionis. Tamen non desunt, qui estiment manere obligatos ex jure naturali justitiae. Quod non satis constat.

Portò restitutio hæc est facienda pro rata, idque juxta Constitutionem Pii V. (quam refert Navarrus c. 25. n. 122.) hoc modo, ut si omittatur totum officium, amittantur integri fructus respondentis diei; si matutinum, medietas; si aliquæ ex ceteris horis, pro singulis, scilicet pars fructuum diei. Idemque statuit cum proportionem de obtinentibus pensionem clericalem, quoad recitationem & omissionem officii parvi B. Virginis. Cujus tamen Constitutio juxta Zypæum Tit. de (lev. non resid. num. 27. non est hic publicata. Prout & Sorus aliique dixerunt Constitutionem Lateranensem ultimam, etsi saluberrimam, non esse usum receptam. Quo supposito, facile (inquit Zypæus sup.) manebimus in terminis juris antiqui, & quod fuit ante Concilium. Nihilominus Doctores Classici, etiam Belgæ, signanter Egregius ille Antverpiensium Antistes Malderus Tr. 10. cap. 2. dub. 4. loquitur de Constitutione Lateranensis tamquam obligante. Idem Malderus rectè notat moderationem Bullæ Pii V. quam adfert Henriquez & alii Auctores esse eisdem contrariam. Sed hi Auctores contendunt praxim induxisse hanc moderationem, nec aliter Bullam esse receptam in Hispaniis, ut nempe curatus omittens horas recitet solum quatuor fructuum partes pro aliis oneribus, quàm à restitutione: Capellanus habens onus Missarum restituat tertiam: habens solum onus horarum restituat integros diei fructus. Quod non improbat Lessius c. 34. dub. 32. Fructus autem restituendi sunt fabricæ beneficii, vel pauperibus indefinè juxta Constitutiones præfatas. Inter pauperes proinde computari potest ipse beneficiarius pauper. Nisi peculiare statutum, vel consuetudo (cui non est derogatum) decerneret accumulari aliis, quod aliqui etiam simili casu amittunt, qui proinde isdem deberent restituere.

Quo modo.

Et quibus faciendam.

*Facienda
ab infirmo
20 diebus
ante mor-
tem.*

facta sit ab aegrotato: tunc enim effectum non ante consequitur; quam si resignans supervixerit viginti diebus; aliàs habebitur beneficium tamquam vacans per obitum; ut habet Regula Cancellariæ, quæ teste *Zypæo Tit. de Renuntiatis. n. 3.* etiam hinc usu recepta est, & locum habet in beneficiis etiam juris patronatus, sive Ecclesiastici sive laici; veluti favorabilis; cum aliàs non credat *Zypæus i. 3. Respons. Canonic. Tit. de jure Patronatus Resp. 3.* fuisse hic recipiendam. Idemque addit, si coram Ordinario facta sit resignatio, & resignans moriatur intra 20. dies in mense Pontifici reservato, Pontificem conferre per obitum: etsi non meminerit id in iudicio contradictorio hic firmatum. E contrario etsi resignatio fiat ad manus Papæ, & resignans hic moriatur in mense Ordinarii, etiam hunc conferre per obitum: Neque rationabile videtur, ut pro parte dicatur recepta regula pro parte non recepta. Tametsi in *Analyti Tit. de Renunt. n. 3.* dicat eam obtinere in collationibus Papæ, non Ordinariorum.

*Qui publicis
canon.*

Alia similiter regula de publicandis resignationibus, quantum ad formam publicationis, hic non ita strictè servatur juxta *Zypæum sup. n. 2.* addentem sufficere, ut resignatio palam innotescat, nec celetur, etsi in templo coram populo, tempore missæ aut concionis die festivo non innotescat. Idem *av. 17.* summarie perstringit causas, ex quibus, ut validæ sint, resignationes ab Ordinariis recipi seu acceptari possint, ex Bulla *Pii V.* quæ incipit: *Quanta*, addens eam hic publicatam aut usu receptam non esse. In beneficiis quoque electivis requiritur consensus Electorum, vel patroni ipsius quæ sunt juris patronatus.

65.
*Renuntiatio
in favorem
qualiter li-
cita aut il-
licita.*

Renuntiatio in favorem tertii merito improbat; ob Ecclesiæ præjudicia inde oriunda; ea potissimum, quæ continet clausulam, *non aliàs, nec aliter, sed nec alio modo.* Quam etiam improbat *Synodus Mechliniensis II. Tit. 19. c. ult.* uti permutationes triangulares. Unde talis resignatio debet fieri coram summo Pontifice; qui suæ potestatis splendore dispergat labem simoniæ, jure Canonico ad hærentem omni pactioni & conditioni appositæ resignationi seu obtentioni beneficiorum. Secus est de ea, quæ sit simpliciter in favorem, rogando ordinariæ, ut conferat tali vel tali, supple idoneo.

Præmissis consonat notorius stylus Romanæ Curie, & Constitutio *Pii V.* ut refert *Malderus Tr. 9. c. 3. dub. 11.* addens, quod cum Ordinarii nequeant aliter conferre beneficium nisi prius vacaverit, & resignans stipuletur, ut non vacet, nisi huic conferatur, quædam in hoc implicantiæ involvatur; ut proinde resignatio simpliciter facta præcedere debeat vacationem beneficii per resignationem. Immo addit hu-

jusmodi resignationes verius esse omnino irritas. Quamvis seculâ Bullâ *Pii V.* seu in locis ubi nos viget, existimet vi juris communis antiquè licere resignationem coram Ordinario, si non in vim strictæ conditionis, sed tamquam modus apponatur conditio de conferendo huic, adeoque licet ab Ordinario acceptari, qui modo rejecto possit conferre, sive huic, sive alteri.

Resignatio tamen ex causa permutationis jure permittitur; sic ut beneficia invicem resignata inutiliter conferantur aliis, quam ipsis permutantibus. Non valet tamen juxta veram & receptam consuetudinem Nonnullos Doctrinam, & à *Pio IV.* prohibetur (juxta *Zypæum Tit. de Renuntiatis n. 5.*) ficta seu fraudulenta permutatio, quæ fit resignando vicissim beneficium, quod non habet, seu imaginarium. Nam talis non est vera, adeoque nullius efficacæ permutatio; maximè cum acceptatio & subsequens collatio Ordinarii ad valorem requisita sit per fraudem extorta.

Si in permutatione omittatur superioris auctoritas, nil agitur. Etsi partibus licitum sit prius inter se tractare negotium de permutando; immo & concludere, in ordine tamen ad consensum Prælati. Qui passim est Episcopus. Etsi valde verisimile putet *Zoesius Tit. de rerum permutat. n. 8.* sufficere auctoritatem etiam inferioris, qui sit præditus potestate canonicè conferendi idem beneficium: addens tamen oppositum esse communis, & in praxi tutius, seculâ consuetudine præscriptâ, quæ inferiori licentiam concesserit; quasi eâ seculâ sit Episcopi permutationem approbare, alterius autem conferre, ad quem de jure id spectaverit. Consensus denique patroni, si beneficium sit juris patronatus obnoxium, sic requiritur, ut omisso permutationem reddat irritabilem, si intra tempus concessum ad præsentationem reclamaverit. Quamvis etiam consensus sine justa causa delegatus in casu quo permutatio tendit in commodum Ecclesiæ videatur posse negligi; & auctoritas à superiore præstari. Quæ in re facta amplam facultatem in consuetudine fundatam, verbis *Rebuffi* tribuit *Zypæus in Consultat. Canon. l. 1. Consult. 1. de præbend.*

Possit hic denique inquiri de pensione reservanda resignanti aut permutanti. Etsi quidem pensionum olim non erat usus, quarum nunc usus frequentissimus, magis in stylo Romanæ Curie, quam aliquo Canone fundatus, juxta *Zypæum Tit. Ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur num. 1.* Quam potius sunt contra jus commune *Tit. cit.* & alibi. Idem autem stylus Curie habet (prout plures Auctores probatissimi referunt) ut pensionum constitutio reservetur Papæ. Unde (inquit *Lesius l. 2. c. 34. dub. 38. num. 206.*) Ordinarii non

66.
*Renuntiatio
ex causa
permutatio-
nis quæ li-
cent.*

67.
*An de ea
privatum
inter parte
tractare li-
citur.*

*Cajus an
horum in-
tervenire
debeat.*

*Consensus
patroni an
necessarius.*

68.
*Reservatio
pensionis
fundatur in
stylo Curie.*

An creari possit per Ordinariu.

non poterunt, nisi quatenus id eis privilegio vel præscriptâ consuetudine est concessum. Quod & alii passim tradunt. Plures tamen cum Azorjo P. 2. l. 8. c. 6. & consonat Lessius sup. distinguunt, licere nempe Episcopo imponere pensionem primario gravando ipsum beneficiarium, non autem ipsum beneficium (uti potest Papa) ut proinde mortuo beneficiario, cesset actio pensionarii; cum tamen alias onus beneficium ipsi impositum transiret ad successorem, quousque vixerit pensionarius. Verum stylo Romanæ Curie id ipsi modo non permitti tradit Sylvius q. 100. a. 4. candelas. 4. nisi forte in casibus specialibus & necessariis; veluti propter senium & pauperatam resignantis, aut ob litis compositionem. Quibus nihilominus casibus, uti & in casu permutationis ob inæqualitatem fructuum beneficii satis communiter (ut citat & sequitur VViggers Tr. 7. c. 4. dub. 15.) admittitur Episcopum id posse. Quocirca attendenda est Ordinariorum consuetudo in locis, in quibus agitur de creanda pensione.

An per Principes sacros.

De Principibus sæcularibus satis constat eos, etsi patronos beneficiorum, v. g. abbatiarum, citra privilegium aut approbationem Papæ non posse post tempus foundationis gravare pensionibus. Quare vide fufius differentiam Zypaum supra, ubi movet varias controversias.

69. An possit redimi.

An pensio possit redimi, supple clericalis (de laicali non est dubium, quin possit) v. g. quæ datur parochi senis, clerico pauperi, vel causâ permutationis, resignationis aut transactionis in lite, convertitur. Etsi enim constet, posse gratiâ condonatione extingui, aut de consensu Pontificis etiam onerosè redimi; eisdem tamen consensum tunc Plures requirunt: eò quòd ita observet Curia Romana ad vitandam speciem simoniæ. Estque propterea omnino id securius ac suadendum. Accedente eo, quòd pensio sine simonia nequeat emi aut vendi, adeoque videatur similiter non posse redimi. Quamvis in ea, quam creavit Ordinarius videri possit sufficere eisdem consensus, ut extingatur. Quod velut indubitatum tradit VViggers c. 4. dub. 15.

Immo praxis satis usitata videtur, ut absque alia facultate pensiones redimantur; dum tamen pactum de redimendo (quod simoniacum foret) non præcesserit; quasi id solum sit redimere onus temporale annuè solvendi certam quotam fructuum. Unde Toletus, Cœteranus, & alii eam probant, quos refert & sequitur Lessius l. 2. c. 35. dub. 22. consequenter auctens probabilius talem pensionem, puta parochi senis, posse emi spectato jure communi antiquo. Quam limitationem addit propter Bullam Pii V. quâ pensioni clericali annexa est obligatio recitandi officium B. Mariæ, in locis, in quibus ipsa viget.

Plura de materia beneficiâ videri possunt apud alios Auctores, Rebussum, Garcias, Lessium, Malderrum, Castro Palao, &c.

QUESTIO. VI.

De Oneribus Vectigalium, seu Tributorum.

VTI in republica sunt officia, sic & onera communia. Ideoque explicatis iis, quæ officia & favores publicos ex parte justitiæ distributiæ concernunt, pauca dicenda restant de publicis oneribus, iis nimirum, quæ in vectigalibus seu tributis consistunt. Porro nomine vectigalis seu tributi generatim & ordinariè intelligitur omne id, quod Principi aut Republicæ à privatis solvi solet ad sustentationem Principis vel communia onera ferenda.

70.

Quid nomine tributis & vectigalis intelligatur.

At strictè loquendo tributum significat pensionem à subditis proportionatè ad media, præsertim prædialia, solvendam pro sustentanda Principis dignitate. Quod quidem dicitur tributum rei. Præterea erat aliud tributum capitis, quod nimirum solvendum erat Principi per capita familiarum in signum subjectionis. De quo Christus Matth. 17. & 22. Qui proinde ad censum obligati dicebantur capite censui. Et quidem Judæi solvebant pro tributo capitis didrachma, seu nummum duarum drachmarum. Unde stater à Petro inventus in ore piscis, & tum pro se, tum pro Christo, velut familiæ capitibus, solvendus, valebat quatuor drachmis, id est, quatuor regalibus seu floreno circiter.

Varia tributis species.

Vectigal autem strictè significat pensionem solvendam pro rebus quæ exportantur aut importantur in provinciam aut civitatem (quod solet solvi in ingressu oppidi, portu vel confiniis Provinciæ, vel pro transvectione mercium per pontes aut flumina: vel pro transitu per viam aut locup, ratione custodiæ aut refectiois viarum: vel pro rebus venditis aut permutatis, uti in quibusdam locis ex pretio rei immobilis venditæ solvitur Principi pars aliquota. Soletque vectigal pro diversitate causæ appellari, sive portorium, dum solvitur pro transvectione mercium, sive pedaggiu, quod pro transitu, sive guidaggiu, quod pro ducatu seu protectione in via. Gabella autem videtur idem esse, quod vectigal strictè acceptum; etsi quoque solet generalius usurpari.

Quid vectigal strictè sumatur.

Ejus varis species.

Quid gabella.

Ad justitiam porro Tributi seu vectigalis requiritur primò ex parte efficientis auctoritas. Quæ competit Principibus supremis & republicæ liberæ; auctis autem quatenus ab istis fuerit concessum, vel usu præscriptum, sive immemorabili, sive cum titulo annis 40. Principes enim superiorem non agnoscentes merito exigunt à populo, cuius

71.

Ad justum tributum requiritur auctoritas in imponente.

Pænes quos ipsa sit.

cujus defensionem se consecrant, necessaria aut valde utilia ad sui sustentationem & subditorum sustentationem. Qui tamen possunt per privilegia vel concordata restringi, ne sine consensu Statuum seu Ordinum Provinciae vel Regni nova onera subditis imponant. De cetero vectigalia regia sunt, neque indici possunt aut competere akeri quam supremo Principi. De quo etiam citat Edictum Principis Belgii *Zypau in Notis. Iur. Belg. Tit. de vectigalibus*. Inferiores itaque ultra stipendium eis praescriptum non habent jus quidquam exigendi, nisi de beneplacito Principis eos instituentis.

Nihilominus civitates etiam subjectae suis civibus per comitia communitatem representantia juxta locorum consuetudines possunt ob bonum publicum imponere quaedam onera, quae vocantur collectae, ad reparationem pontium, viarum, mœnium; veluti quorum intertentio ad cives spectat. Tamen etiam Principes soleant frequenter velle agnosci, praesertim si collectae sint notabiles.

72. *Ex parte finis quid requiratur.*
 Secundo requiritur ex parte finis, ut videlicet subit justa causa, ac ne sit major exactio vel diurnior, quam causa postulet (nisi causa ob quam tributum est impositum cessante alia superveniat, ob quam de novo imponi posset) neque in alienos aut inutiles usus tributa recepta expendantur. Si haec conditiones servatae non fuerint, tenebitur Princeps ad restitutionem tributorum solutorum, & compensationem damnorum emergentium, ac in ejus defectu ipsi exactores: erit enim tunc fraus & rapina, juxta Doctores communiter.

Qua iustitia vectigalium causa.
 Porro justa causa imponendi tributum est duplex. Prima est sustentatio Principis: cum enim ipse pro communitate laboret, æquum est, ut ab ea sustentetur. Secunda est necessitas vel magna utilitas reipublicae, cui aliter subveniri nequit, ut si miles sit conscribendus pro defensione patriae &c.

73. *Qualiter iustitia causa debeat Principi parere.*
 Debet autem constare Principi iustitia imponendi tributum, aut debet saltem habere rationes probabiles, ob quas putet se posse hic & nunc illud imponere; alias enim facit populo injuriam, teneturque ad restitutionem. Unde si post prudentem consultationem res maneat dubia, an causa imponendi tributum sit justa, nec ne, non potest Princeps gravare subditos, quorum in propria bona jus est certum, adeoque prævalens dubio juri seu potestati Principis (quae justam causam necessarii præsupponit) ad onera eis imponenda. Si verò omnibus pensatis probabilius sit (esto oppositum appareat speculative probabile) causam non esse sufficientem, non potest juxta *Vasquez, Discursillo* & alios quos tacito nomine laudat *Lugo*, ut citat & sequitur *Franciscus Bardi* *discept. 4. de Consciens. probab. c. 25. num. 3.*

Princeps tributum imponere; eò quodd oppositum, appareat planè dissonum rationi, Princepsque se habeat talis casu instar judicis inter communitatem & subditos in particulari, adeoque teneatur judicare secundum id quod verius est: uti è contra debet prospicere reipublicae seu bono communi imponendo tributum in casu majoris probabilitatis oppositi.

74. *Quae portio requiratur ex parte formae.*
 Tertio requiritur ex parte formae, ut servetur proportio geometrica ipsi tributum impositione, taliter ut si imponatur ad necessitatem non omnibus communem, ii primò graventur, ad quos necessitas illa spectat: si ad communem, ii qui plures habent divitias plus solvant, alii minus. Alioquin non distribuuntur æqualiter onera æqualitate formali, sed materiali tantum, quae est summa inaequalitas; uti si parvulo & viro adulto æquale onus imponas. Unde patet iniquas esse quarundam personarum exemptiones pure pro arbitrio Principis & sine proportionata causa: secus verò, si concedatur personis, quae eam de ipsa communitate fuerunt promeritae.

75. *Quid ex parte materiae.*
 Quarto ex parte materiae jura permittunt onera imponi rebus, quae causa negotiationis inferuntur aut efferruntur, vetant autem imponi rebus, quae ad necessarium familiæ usum emuntur aut venduntur, ut colligitur ex c. *Quamquam, de censibus in 6. & L. Universi C. de Vectigalibus* ubi id prohibetur sub poena capitis. Idem est de iis, quae evchuntur seminandi seu ruris exercendi gratiâ. Ratio est: quia tum pauperiores (qui omnino indigent rebus humanæ vitæ necessariis) æque vel magis gravantur, quam ditiores contra debitam proportionem. Quarevis si necessitas publica urgeat, nec aliunde tributa colligi sufficienter possint, excusari posset moderatum vectigalibus ad vitæ usum necessariis impositum. Idem est, si ob causam publicam totus populus liberè consentiat in eam impositionem. Item juxta *Lessium c. 33. sub. 7.* si fiat pro securitate vicariorum, nempe personarum & rerum devotarum, quibus aliter consulj nequit: sanus enim est hoc onus sustinere quam omnia amittere vel periculo exponere, tunc tamen (inquit) ratio pauperum haberi debet.

Alioquin hodie (ut loquitur *Zypau in Notis. Iur. Belg. Tit. de Vectigalibus*) graviosiorum pars multis locis annona cerevisiarum imponitur, & qui mille annuos nummos possidet, non tantum edit, bibit aut luit oneris, quantum qui nec unicum, qui in diem vivit, qui ex stipe diurna cenam parat, & fecundam sobolem in circuitu mensæ habet. Melius alibi tributa justâ proportionem ex omni fundo, exercitioque, ac undique colliguntur, atque ita plus solvit, cujus pluris interest reipublicam salvam esse. Ita *Zypau*.

76.
An iniusta
sint hodie
na tributa
poculentis
& opulentis
imposita.

Petes, an ergo iniusta sint tributa, quae hodie sunt in usu, imposita nempe communibus esculentis & poculentis? Varii cum *Alphonso à Castro l. 1. de Lege poenalis c. 5.* (quem refert *Malderus Tr. 5. c. 6. dub. 5.*) asserunt huiusmodi tributa esse iniusta. Quae Doctrina per se loquendo vera est, inquit *Malderus*, existimans tamen cum *Molina* (quem citat) posse excusari praxim.

Primo, quia alia commodior ratio vix iniri potest, in aestimando enim cuiusque patrimonio multum odii, multum etiam depravati iudicii subinde intercurrit. Secundo, contra hanc rationem inveniendi subsidia reipublicae minora sunt murmura, quam essent contra censum patrimonii aut capitis. Tertio cum istud solvatur per minuta, insensibile est quodammodo detrimentum solventium: quare modus iste publicae utilitatis & commoditatis gratia merito toleratur. Quarto etiam pauperes hic aequè, aut etiam amplius, quam divites graventur; id tamen hi satis compensant, dum eo carius pauperiores vendant ditioribus operas, quas in republica praestant, & consequenter quasvis merces, in quibus multum operae collocatur. Quod autem ad peregrinos attinet, etiam hi merito donant; cum vix commodè ratione ipsi eximi nequeant, & in sua patria vicissim sic peregrini alii tractentur. Omittitur, quod tributum istud quodammodo computetur in pretio rerum, quibus imponitur, quae idcirco merito tam carè venduntur pretio iusto, quo involvitur tributi computatio. Denique ut fiat ita, ab antiquo praescriptum est.

77.
Quidnam
hanc tole-
randam sit

Videtur tamen intolerabile, si similibus rebus imponantur onera, ac non aliis, quae non ita promiscuè sunt omnibus necessaria ad vitam, etiam imponantur sua onera, quantum secundum rectae rationis iudicium convenienter fieri potest, v. g. agris, fundis, redditibus, ac mercibus ad lectum aut delicias fervientibus, ut pannis aureis, fericis &c. vasis argenteis, monilibus, vinis & edulis pretiosis: nam tunc manifestè gravantur aequè aut magis pauperes & mediocres, quam ditiores. Neque ulla confueydo potest iustificare, quod tam manifestè principis iustitiae distributivae adversatur.

Excusatio
praetera
repellitur.

Non excusat etiam, quod moraliter impossibile sit omnes exactè gravari aequaliter juxta proportionem in impositione communium tributorum: etsi enim id admittatur: non est tamen moraliter impossibile, quod magna saltem pars onerum imponatur rebus illis, quibus divites & potentiores magis utuntur, & pars aliqua super rebus in communi usu familiae necessariis, ut super esculentis & poculentis. Et sanè si ii, quibus cura adinveniendi & imponendi contributiones communes incumbit, sentirent se in tantum ultra debitam proportionem gravatos in respectu ad pauperiores &

mediocres, quantum in casu hi gravantur praeter illis, non ita difficulter invenirent modum redigendi ista ad majorem aequalitatem, nè amplius secundum proportionem gravarentur, quam alii.

Nunc difficultas restat de obligatione legum tributariarum. Et quidem dum constat tributa esse iuste imposita, ac expendi in usus debitos, communis sententia Doctorum affirmat eas oblegare in conscientia. Et consonat illud Christi *Matth. 22. Reddite ergo quae sunt Caesaris, Caesari. & quae sunt Dei, Deo.* Apertè idem colligitur ex *Rom. 13. Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Ideo enim & tributa praestatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes. Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal.* Ratio est: quia populus obligari potest etiam ex iustitia ad ferenda onera reipublicae, adeoque ad necessaria subsidia Principis eam gubernantis; id autem praestatur à singulis mediante praestatione vectigalium determinantium. Ut poinde defraudantes teneantur ad restitutionem ratione debiti non soluti.

78.
An leges
tributariae
obligent in
conscientia.

Quod si constaret de manifesta iniustitia gabeliarum, adèd nemo ad earum solutionem teneretur, ut & solutas possit compensatione adhibita repetere; uti & exactores tenerentur exacta restituere. Quod etiam spectat, si in justam & veram causam non expendantur, sed in alias dissipentur potius, quam dispensentur. Unde etiam adèd pauperes, ut vix habeant, quo propriae familiae in necessitate subveniant, non peccant juxta *Marchant. To. 3. P. 3. Tr. 2. Tit. 6. q. 5.* si gabelas non solvant, veluti non rectè gravati tributis, quibus non sunt ferendo, quaeque à potentioribus compensanda fuissent. Idemque est de aliis, quatenus ultra conditionem suam ex passione aut ignorantia praegravati.

79.
Quando
non obli-
gent ob ini-
quitatem,

Quod si dubium sit de iustitia gabeliarum, non est quidem singulorum privatorum de his arbitrari, sed virorum in rebus publicis executorum iudicium est requirendum. Perseverante dubio praesumptionem variis stare censent pro iniustitia tributorum. Aliis tamen rectius videtur oppositum: cum in dubio (uti in foro externo, sic & in interno, dum de falsitate non constat) sit praesumendum pro principe, ejusque iudicio teneantur se subditi in dubio conformare; quique est in possessione obligandi subditos mandatis, dum rationabiliter nequeunt ea de iniustitia culpae. Nisi fortasse satis constaret & ipsos imponentes cum dubio de iustitia processisse: cum quo utique procedentes inique egerunt. Si autem subditus habeat probabiles saltem rationes judicandi iniustitiam tributi, non teneretur, secluso scandalo, solvere juxta *Lessium c. 33. dub. 8. num. 67.* qui dicit esse communem Doctorum.

80.
Quid cen-
sendum in
dubio de
iustitia ga-
bella.

Nihil.

Nihilominus oppositum probabilius censent Suarez, Vasquez, Tuerianus quos refert & sequitur Diana p. 1. Tr. 3. Resol. 21. eò quòd supponatur Princeps eo non obstante licitè tributum tale per leges exigere, adeoque videantur subditi teneri id solvere.

81. An vectigal si sponte solvendum.

Debet potèrò vectigal per se loquendo solvi sponte: debitum enim justum est solvendum, etsi non exigatur. Attendenda tamen est consuetudo, quæ mentem Principis explicat, aut etiam modificare hac in parte potest. Specialiter autem multi docti viri (teste Lessio sup. n. 61.) censent non teneri quempiam solvere vectigal pro rebus de loco in locum transvectis, nisi exigatur, modò nil fraude actum sit: eò quòd non tenearis exactores querere.

82. An creditor Principis possit fraudatione vectigalis sibi compensare.

Quæri autem posset, an creditor Principis aliter solutionem obtinere non valens, possit fraudatione vectigalium sibi compensare, etiam quando vectigal alteri est elocatum? Quod addo, quia alias cessaret quaestio. Resp. Aff. quia conductor solum succedit in jus Principis, quatenus potest exequi quicquid juris Principi toto anno competit, à cuius jure jugiter dependet; jus autem Principis compensatione eluditur; quod proinde non potuit in conductorem ab ipso transferri.

83. Notanda pro præxi quoad restitutionem gabellarum de fraudationem.

Pro fine notandum, quòd etsi juxta communem doctrinam sit obligatio in conscientia ad tributa solvenda. Immo id ex Scriptura mihi certum sit, de impostis stylo veteri pro regimine & statibus stabilimento: quæ jure Principi competunt.

Difficile tamen est obligare poenitentes (quos proinde non urgentes Plures tradunt) præsertim involuntarios, ad restitutionem defraudatorum vectigalium, qualia, & quo modo hodie jugiter imponuntur, præsertim his in locis. Eò quòd varii gravissimi Doctores censent ea ex mente Principis aut reipublicæ de facto non obligare in conscientia, sed tantum ad multatam, quam, & quidem gravissimam defraudantes, si deprehendantur, coguntur solvere. Quod etiam passim plebs apprehendere videtur, ipsique exactores interdum indicant satis id sibi esse. De quo vide Marchant supra. Huc etiam tacit gravitas porabilis gabellarum modernarum, & quidem virtualibus pro non modica parte impositarum, aliæque circumstantiæ in imponendo & expendendo vectigalia ad justitiam requiritur. Unde facile nascitur fundatum dubium aut probabile judicium de injustitia. Quo casu Plures censent non esse obligationem solvendi, aut certè non esse urgentam restitutionem. Interim suadenda sunt semper populo (quantum fieri potest) quæ ad pacem sunt boni publici & securitatem conscientiarum. Aliunde confiderent, quorum interest, num magis expedit moderatores exactores, conscientiarum obligationi relicta, & fidelius solvenda, etiam urgentibus confessoribus, quam graviores, quas populus satagit frequentissimè defraudare.

De Exemptione Clericorum à Tributis seu vectigalibus, vide dicta Tr. de Legibus disp. 3. q. 11. §. 5.

De Exemptione Clericorum re-missè.

TRAC-